

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การบริหารจัดการป่าไม้เพื่อการพัฒนาสู่ประชาคมโลก
กรณีศึกษาสถานการณ์ไม้พะยุง

จัดทำโดย นางกรภัทร์ ดำรงค์ไทย์
รหัส 4053

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 ปี 2555
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การบริหารจัดการป่าไม้เพื่อการพัฒนาสู่ประชาคมโลก
กรณีศึกษาสถานการณ์ไม้พะยุง

จัดทำโดย นางกรภัทร์ ดำรงค์ไทย
รหัส 4053

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 ปี 2555
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในโลกทุกวันนี้มีการเรียกร้องให้มีการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทุกระดับเพื่อลดผลกระทบภัยพิบัติที่จะเกิดกับทุกประเทศ ให้บรรลุเป้าหมายในการสร้างสมดุล แต่ที่ผ่านมามีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1992 ซึ่งมีการประชุม Earth Summit ที่ประเทศบราซิล ได้ขอความร่วมมือจากประเทศที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้มีปริมาณลดลง พบว่าจนถึงขณะนี้ความขัดแย้งดังกล่าวยังทวีความรุนแรงขึ้น ข้อตกลงล้มเหลวประเศมหาอำนาจเหล่านั้นกลับมีมาตรการต่าง ๆ ออกมารองรับ เพื่อเลี่ยงการปฏิบัติ จึงเป็นการยาก ที่จะช่วยให้สิ่งแวดล้อมในโลกดีขึ้น เพราะในภาพรวมของโลก ทั้งในภูมิภาคและชุมชน ผู้ที่มีอำนาจ เข้มแข็งกว่ามักเอาเปรียบผู้ที่อ่อนแอกว่า เช่น การที่ประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งผ่านการล้มเหลวในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติมาก่อน มีการทำอุตสาหกรรมที่ทำร้ายโลกโดยการปล่อยมลพิษออกมามากมีผลกระทบกับประเทศใกล้เคียง บทเรียนดังกล่าว ได้เบี่ยงเบนพฤติกรรมในการผลิต โดยการคิดออกแบบสินค้าและเทคโนโลยีสำหรับภาคการผลิตในระดับต้นน้ำจากประเทศของตน และมองหาประเทศที่มีจำนวนแรงงานมากราคาค่า มีปัจจัยราคาที่ดิน ค่าเช่า การขนส่งไม่สูงที่เอื้ออำนวยในแถบประเทศกำลังพัฒนาเป็นฐานการผลิตแทน แล้วนำกลับมาติดตราสินค้า brand name ที่ประเทศต้นทาง ผลกำไรสูงสุดในระบบเศรษฐกิจตกกับประเทศพัฒนาแล้วเนื่องจากเป็นเจ้าของความคิดและเป็นผู้บอกกำไรเมื่อวางขายในท้องตลาด ประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นเพียงผู้รับจ้างในการผลิต เช่น จีน เวียดนาม ไทย และอินโดนีเซีย แม้ว่าในภาพรวมมองได้ว่าการจ้างงานช่วยคนให้มีงานทำก็ตาม แต่จ้างในราคาต่ำ เป็นแรงงานไม่มีทักษะ และเสี่ยงที่จะรับสารพิษ อยู่อาศัยภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี ไม่มีแม้ผลกำไรจากส่วนต่าง และค่าจ้างที่คุ้มค่า สุดท้ายมลพิษต่าง ๆ ก็ถูกผลักจากประเทศที่พัฒนาแล้วมาสู่ประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างไม่มีทางเลือก ชำร่วยกว่านั้นยังต้องเรียกร้องขอเงินมาเยียวยา สนับสนุนการแก้ไขมลพิษดังกล่าวจากประเทศพัฒนาแล้วอย่างไม่เป็นธรรม

แม้แต่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันก็ยังมี การเอารัดเอาเปรียบเช่นที่กล่าวมาเป็นลำดับเช่นกัน ประเทศที่เข้มแข็งกว่าเป็นพี่ใหญ่ก็เอาเปรียบประเทศที่อ่อนแอกว่า มองเห็นช่องทางในการเข้าใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของประเทศอื่น แม้ว่าทางเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม จะได้กล่าวว่าเป็นทรัพยากรที่ต้องใช้ร่วมกันก็ตาม (Common-pool resources (CPR)) ไม่สามารถกีดกันไม่ให้ผู้อื่นใช้ได้ (Nonexcludable) แต่ต้องใช้อย่างระมัดระวังเนื่องจากเมื่อใช้แล้วจะหมดหรือเสื่อมสภาพไป (Subtractability) ดังนั้น ในทุกวันนี้ผลพวงของการขาดสมดุลจากการใช้

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงทำให้เกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ที่รุนแรงและถี่ขึ้น ภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงไป (climate change) การเกิดไฟฟ้าในอีกประเทศแต่ลูกกลมมีหมอกควันข้ามไปอีกหลายประเทศ มีผลด้านพื้นที่ป่าลด สุขภาพอนามัยของประชาชนไม่ดี ดังนั้นกรณีการตัดไม้ทำลายป่าโดยเฉพาะไม้พะยูงในแถบประเทศเขตร้อน จึงเป็นส่วนสำคัญมากที่เสริมให้มีผลทำให้ฤดูกาลเปลี่ยนแปลง เกิดภัยพิบัติต่าง ๆ กับโลก

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษา แนะนำและช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร แสงชัย เอกอัครราชทูต จันทรทิพา ภูตระกูล และศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู คณาจารย์ที่ปรึกษา ข้าพเจ้า ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

พร้อมกันนี้ใคร่ขอขอบคุณอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช (นายดำรงค พิเศษ) และรองอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช (นายมนัส ห้วยเมืองแก้ว) ที่ได้ให้ โอกาสสนับสนุนให้ข้าพเจ้ามาเข้าร่วมฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต ของกระทรวงการ ต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่อไปในอนาคต

และนอกจากนี้ ข้าพเจ้า ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และ กรมป่าไม้ทุกท่านที่มีส่วนอนุเคราะห์ข้อมูลไม่พะยุง สำหรับใช้ในงานวิจัยศึกษาครั้งนี้ คุณมรดา ร้อยกรอง และพนักงานเจ้าหน้าที่ในสำนักงานผู้ตรวจราชการ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์ พืช เจ้าหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งช่วยจัดรูปแบบในการพิมพ์เอกสาร แก้ไขให้ถูกต้อง ตามข้อกำหนด

ท้ายสุดนี้ข้าพเจ้าขอขอบคุณทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามแต่มีช่วยช่วยเหลือให้เอกสารรายงาน การศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	2
1.4 ประโยชน์ของการศึกษา	3
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 แนวคิดทฤษฎี	4
2.1.1 แนวคิดทฤษฎีการบริหารภาครัฐแนวใหม่	4
2.1.2 แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจ	10
2.1.3 ทฤษฎีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	11
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	14
2.3 สรุปกรอบแนวคิด	16
บทที่ 3 ผลการศึกษา	18
3.1 สาเหตุและปัญหาการลักลอบตัดไม้ทั่วไปในประเทศไทย	18
3.2 สาเหตุและปัญหาของการลักลอบตัดไม้พะยุง	19
3.3 การดำเนินการจับกุมคดีไม้พะยุง	28
3.4 การป้องกันและปราบปรามการตัดไม้พะยุงในประเทศไทย	29
3.5 การแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศและข้อเสนอแนะ	36
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	45
4.1 ผลการศึกษาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	45
4.2 ผลการศึกษาด้านนโยบายและการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ	49

บรรณานุกรม	52
ภาคผนวก	55
ก. ประเภท ข ไม้หวงห้ามพิเศษ	56
ข. ความผิดตามกฎหมายการป่าไม้	57
ประวัติผู้เขียน	62

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	กระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management Process)	8
ภาพที่ 2	การเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์และผลผลิต	8
ภาพที่ 3	ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการกับยุทธศาสตร์ระดับบน	9
ภาพที่ 4	กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์	10
ภาพที่ 5	ลักษณะของไม้พะยูนประกอบด้วย กล้าม ไม้ ใบ ดอก ผล ต้น เนื้อไม้ เปลือกไม้ และผลิตภัณฑ์จากไม้พะยูน	16
ภาพที่ 6	กระบวนการบูรณาการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและนอกประเทศ	17
ภาพที่ 7	แหล่งที่พบไม้พะยูนในประเทศไทย	20
ภาพที่ 8	เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่พบไม้พะยูน	21
ภาพที่ 9	กรณีตัวอย่างวิธีการลักลอบขนไม้พะยูน	26
ภาพที่ 10	เส้นทางการลักลอบขนย้ายไม้พะยูน	27
ภาพที่ 11	บริเวณรอบเขตแดนประเทศไทยที่ปรากฏคดีการลักลอบขนย้ายไม้พะยูน	28
ภาพที่ 12	การสนธิกำลังปราบปรามขบวนการลักลอบตัดไม้ ขนย้ายและค้าไม้พะยูนในประเทศไทย	29

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ป่าไม้ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 มีป่าไม้ถึง 171.02 ล้านไร่ ซึ่งเท่ากับกว่าพื้นที่ครึ่งหนึ่งของประเทศหรือคิดเป็นร้อยละ 53.33 และจากสถิติของป่าไม้ในปีพ.ศ. 2542 พบว่าประเทศไทยเหลือพื้นที่ป่าไม้อยู่เพียง 81.06 ล้านไร่ หรือ 129.722 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 25.28 ของพื้นที่ประเทศ (สถิติการป่าไม้ประเทศไทย, 2542) หลังช่วงปี พ.ศ. 2532 แม้ว่ารัฐบาลจะได้ปิดสัมปทานป่าบกแล้วแต่พื้นที่ป่าก็ยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยระหว่างปี พ.ศ. 2538-2541 พบว่า พื้นที่ป่าลดลงเฉลี่ยปีละ 0.5 ล้านไร่ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราการสูญเสียป่าสูงสุดเฉลี่ย 0.84 ล้านไร่ต่อปี ตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมาสถานการณ์การลักลอบตัดไม้ทำลายป่ายังคงอยู่ในภาวะวิกฤติ โดยเฉพาะไม้พะยุงถือว่าเป็นอันดับต้น ๆ ซึ่งเป็นไม้หวงห้ามที่ถูกลักลอบตัดในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และเขตพื้นที่อนุรักษ์ ความต้องการของไม้พะยุงในแถบประเทศจีน เวียดนาม มีสูงมากโดยมีนายทุนจากต่างชาติเข้ามาสร้างเครือข่ายตัดไม้พะยุง ในประเทศไทย

ไม้พะยุงเป็นไม้ที่มีความต้องการอย่างสูงโดยเฉพาะในแถบประเทศเอเชีย ประกอบกับเป็นไม้ที่ใกล้สูญพันธุ์ หลายประเทศที่เคยมีไม้พะยุงแต่ปัจจุบันก็เริ่มหมดไปเช่น ประเทศลาว ซึ่งปัจจุบันข้อมูลที่ค้นพบ ได้พบว่า ไม้พะยุงมีเหลือเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้นเมื่อแหล่งผลิต (supply) น้อย แต่ความต้องการ (demand) มาก ทำให้เป็นชนิดไม้ที่มีราคาแพงและบางช่วงเวลาแพงกว่าไม้สัก ในตลาดโลกจึงมีการปั่นราคาไม้พะยุงจนราคาพุ่งสูงมากถึงระดับละ 5 หมื่นบาท (โดยไม้ 1 ตับ จะมีขนาดหน้าไม้ 20x40 เซนติเมตร ยาว 2 เมตร) หรือราคาลูกบาศก์เมตรละ 2.5-3 แสนบาท หรือถ้าคิดเป็นต้นขนาด 1 คนโอบ ก็ราคาตั้งแต่ 3 แสนบาทขึ้นไป การลักลอบตัดไม้พะยุงจะทำการขบวนการนี้ทั้งในส่วนของคนไทยเองและชาวกัมพูชา โดยจะมีคนชี้เป้าว่ามีไม้พะยุงขึ้นอยู่จุดใดบ้างซึ่งมักจะเป็นคนพื้นที่ เพียงแค่การชี้เป้าก็จะได้ค่าตอบแทนประมาณต้นละ 5,000 บาท เช่น บริเวณที่มีการลักลอบตัดไม้พะยุง ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก จ.สุรินทร์ และอุทยานแห่งชาติ ภูจองนายอย จ.อุบลราชธานี และอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร จ.มุกดาหาร ที่ยังเป็นแหล่งไม้พะยุงที่สมบูรณ์ ที่ผ่านมาถึงแม้เจ้าหน้าที่ได้สนธิกำลังร่วมกับทหาร ตำรวจปราบปรามอย่างเต็มที่ แต่ก็ปรากฏว่ายังคงมีไม้ถูกตัดออกจากป่าเป็นจำนวนมาก เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมและยึดไม้พะยุง

ของกลางไว้คิดเป็นมูลค่ามากถึง 1.9 หมื่นล้านบาท และรัฐบาลก็มีนโยบายไม่ให้นำไม้ออกมาขายทอดตลาด เพราะเกรงว่าจะถูกนายทุนที่ร่ำรวยพวกนี้ย้อนมาซื้อไม้พะยูนกลับไป ขายยังประเทศที่มีความต้องการสูง เช่น ประเทศจีน โดยเริ่มจากการนำเข้าไม้ชนิดนี้ไปซ่อมแซมพระราชวังต้องห้ามในช่วงการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ในปี 2551 ทำวัตถุดิบและของแต่งบ้านชิ้นเล็ก ๆ เช่น ตัวปีเซี่ยเซเทพเจ้า สก ลก ชิว นอกจากนี้ยังนิยมนำไม้พะยูนไปแปรรูปเป็นเครื่องเรือน เฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น

ดังนั้นคุณประโยชน์และมูลค่าของไม้พะยูนจึงเป็นแรงจูงใจให้มีการลักลอบมาจากประเทศเพื่อนบ้านสถานการณ์การลักลอบตัดไม้พะยูนจึงยังรุนแรง ไม่เพียงแต่ไม้พะยูนจะหายไปจากประเทศไทยเท่านั้น แต่จะหมายความว่ามันได้หายไปจากทวีปเอเชียรวมไปถึงประชาคมโลกอีกด้วย การตรวจสอบต่อไม้ในป่าธรรมชาติที่ถูกตัดโค่นจึงเป็นไม้ที่มีอายุเป็นร้อย ๆ ปี จึงเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนต้องช่วยกันเป็นหูเป็นตาให้ภาครัฐ ไม่เฉพาะกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชที่มีหน้าที่โดยตรงเท่านั้น หน่วยงานอื่น ๆ ก็ต้องมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาด้วย เช่น กระทรวงพาณิชย์ (กรมศุลกากร) กระทรวงมหาดไทย (องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทหาร ตำรวจ) และปัญหาดังกล่าวได้ลุกลามจนเป็นปัญหาระดับประเทศ ระดับโลกไปแล้ว ดังนั้นจึงจำเป็นที่กระทรวงการต่างประเทศซึ่งเดิมเคยอยู่วงนอกต้องเข้ามามีบทบาทในด้านความร่วมมือเจรจาทางการทูต การทำสนธิสัญญาต่าง ๆ ช่วยเจรจาต่อรองเพื่อลดปัญหาดังกล่าวต่อไป

ในการศึกษา วิเคราะห์ถึงสาเหตุ และปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนในประเทศไทย ซึ่งเป็นผืนป่าไม้พะยูนเพียงผืนป่าเดียวที่ยังเหลืออยู่ของโลก เพื่อหาสาเหตุข้อบกพร่องในการจัดการปัญหาดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ในปัจจุบัน จึงเป็นเรื่องสำคัญและเร่งด่วนที่รัฐบาลต้องดำเนินการ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อต้องการหาแนวทางแก้ไขร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตัดตอนการตัดไม้พะยูนบริเวณพรหมแดนประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

1.2.2 เพื่อหาแนวทางความร่วมมือระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการแก้ปัญหาไม้พะยูนร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ

1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

ศึกษาสถานการณ์ไม้พะยูนในป่าของประเทศไทย โดยการรวบรวมเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สื่อสิ่งพิมพ์ ผลงานวิจัย การสอบถาม สัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประมวลผลและสรุปผลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.4 ประโยชน์ของการศึกษา

1.4.1 ได้ข้อมูลแนวทางในการดำเนินการเพื่อลดการบุกรุกตัดไม้พะยุงบริเวณพรหมแดนประเทศไทย

1.4.2 เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำโครงการมารองรับเพื่อสร้างความสมดุลของธรรมชาติระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

1.4.3 เป็นการให้ความร่วมมือกับประชาคมโลกในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและลดภาวะโลกร้อนโดยความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในแถบภูมิภาคเดียวกัน

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management)

การบริหารจัดการ เป็นการกำหนดทิศทางในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพ (efficient) หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า (Cost-effective) และมีประสิทธิผล(effective) หมายถึงการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง(Right decision) บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ แต่เมื่อโลกมีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับสถานการณ์

สำหรับในประเทศไทยโดยคณะรัฐบาล นายทอ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2552 เห็นชอบกับแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ ซึ่งประกอบด้วย 5 แผนหลัก ดังนี้ คือ 1) แผนการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจและวิธีการบริหารงานของภาครัฐ 2) แผนการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณ การเงินและการพัสดุ 3) แผนการปรับเปลี่ยนระบบบริหารบุคคล 4) แผนการปรับเปลี่ยนกฎหมาย 5) แผนการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมและค่านิยม ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนครั้งใหญ่เพื่อให้ภาครัฐนำการบริการที่ดีมีคุณภาพไปสู่ประชาชน มีระบบการทำงานและเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพสูงเทียบเท่ามาตรฐานสากล สามารถบริหารทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ดังนั้นจึงมีการนำเครื่องมือบริหารจัดการใหม่ ๆ มาใช้ในระบบราชการหลายด้าน ได้แก่ การจัดการเชิงยุทธศาสตร์ การทำแผนยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์ การวิเคราะห์ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานจากการใช้จ่ายงบประมาณ นโยบายการกำกับดูแลองค์กรที่ดี การบริหารการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ การบริหารความเสี่ยง และการควบคุมภายใน ฯลฯ

ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวภาครัฐได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญซึ่งเป็นหัวใจในการบริหาร ดังนี้

การจัดการเชิงยุทธศาสตร์ หรือ กลยุทธ์(Strategic Management)

อันที่จริงเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะการจัดการเชิงยุทธศาสตร์ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้พัฒนาคู่ขนานกันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493-2503 โดย World Bank และ USAID

เป็นองค์กรแรก ๆ ที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงระหว่างแผนระยะยาว และแผนประจำปีของหน่วยงาน โดยการจัดทำกระบวนการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามแผนงานโครงการ ดังนั้นจึงได้ร่วมเสนอให้ใช้แนวคิดนี้ขึ้น และหน่วยงานต่าง ๆ จึงได้นำมาใช้ในส่วนของการกระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ และการเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์และผลผลิต ตามภาพที่ 1 และ ภาพที่ 2

ความหมายของกลยุทธ์ (strategy)

Certo and Peter (อ้างถึงใน วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์และคณะ . 2546, หน้า 17) ให้คำนิยามว่า “กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการดำเนินงานที่มั่นใจได้ว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร”

พอร์เตอร์ (2545, หน้า 11) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้ให้ความหมายว่า “กลยุทธ์ คือ กระบวนการในการกำหนดเป้าหมายที่แน่ชัดของธุรกิจทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การสร้างหรือพัฒนาวิถีทางในทางปฏิบัติ ตลอดจนการระดมและจัดสรรทรัพยากรขององค์กรธุรกิจ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ได้ถูกกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ”

Walker (อ้างถึงใน อุดลย์ จาตุรงคกุล, 2545, หน้า 8) ได้ให้คำนิยามว่า “กลยุทธ์ คือ แบบแผนสำคัญเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ที่มีอยู่ในปัจจุบันและที่ได้วางแผนไว้ ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากร และปฏิกิริยาโต้ตอบกันระหว่างบริษัทกับตลาดคู่แข่ง และปัจจัยต่าง ๆ ในภาวะแวดล้อม”

Pitts and Lei (อ้างถึงใน พิบูล ทีปะปาล, 2546, หน้า 7) ได้ให้ความหมายไว้ “กลยุทธ์หมายถึง ความคิด (ideas) แผนงาน (plans) และการกระทำ (actions) ต่าง ๆ ที่บริษัทนำมาใช้เพื่อให้เกิดความสำเร็จเหนือคู่แข่งกลยุทธ์จะถูกออกแบบขึ้นเพื่อช่วยบริษัทบรรลุผลสำเร็จ มีความเป็นต่อหรือความได้เปรียบในการแข่งขัน (competitive advantage) ซึ่งความได้เปรียบทางการแข่งขันมาจากความสามารถของบริษัทที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้เด่นชัดมากกว่าหรือมีประสิทธิภาพเหนือกว่าคู่แข่ง”

Schermerhorn (อ้างถึงใน พิบูล ทีปะปาล, 2546, หน้า 5) ได้ให้ความหมายว่า “กลยุทธ์หมายถึงแม่บทหรือแผนปฏิบัติการหลักสำคัญขององค์กร (comprehensive action plan) ซึ่งองค์กรใช้เป็นตัวกำหนดทิศทางการดำเนินงานระยะยาว รวมทั้งใช้เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยทำให้ได้เปรียบทางการแข่งขันที่ยั่งยืน (sustainable competitive advantage)”

Wright (อ้างถึงใน วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ, 2546, หน้า 17) ให้ คำนิยามว่า “กลยุทธ์ หมายถึง แผนของผู้บริหารระดับสูงที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับภารกิจและ

เป้าประสงค์ขององค์กร”

เป็นที่น่าสังเกตจากความหมายของกลยุทธ์ในทุกคำนิยามที่ได้กล่าวมานั้น จะพบว่ากลยุทธ์จะเป็นกระบวนการ แผนการ และวิธีที่จะนำพาเอาองค์กรไปพบกับ ผลสำเร็จตามที่ได้มีการตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กร

ความหมายของการจัดการเชิงกลยุทธ์ (strategy management)

Certo and Peter (อ้างถึงใน วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ, 2546, หน้า 17) ให้คำนิยามว่า “การจัดการเชิงกลยุทธ์ หมายถึง กระบวนการที่ต่อเนื่องและมีการทบทวนกระบวนการเขียนไปมาตลอดเวลา เพื่อให้องค์กรโดยรวมสามารถดำรงอยู่ในสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม”

Wright (อ้างถึงใน วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ, 2546, หน้า 17) ให้คำนิยามว่า “การจัดการเชิงกลยุทธ์ หมายถึง กระบวนการต่อเนื่องในการกำหนดภารกิจและเป้าหมายขององค์กรภายใต้บริบทของสิ่งแวดล้อมภายนอกขององค์กร การกำหนดกลวิธีที่เหมาะสม การปฏิบัติงานตามกลวิธีที่กำหนดไว้ การใช้อำนาจในการควบคุม กลยุทธ์ เพื่อให้มั่นใจว่ากลวิธีขององค์กรที่นำมาใช้สามารถนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้”

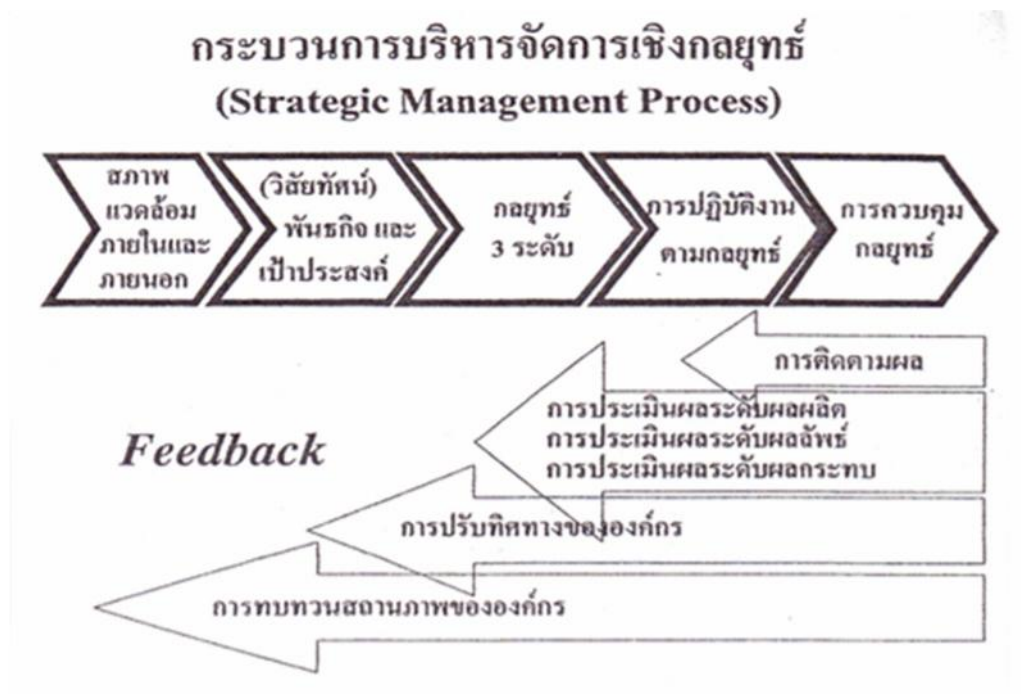
ซึ่งจากคำจำกัดความต่าง ๆ จะพบว่าการจัดการกลยุทธ์นั้นประกอบไปด้วย ภารกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ระยะเวลา สภาพแวดล้อมภายใน สภาพแวดล้อมภายนอก จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค แผนการ กระบวนการวิเคราะห์ กิจกรรม และทรัพยากร แต่ทั้งนี้ส่วนประกอบเหล่านี้จะไม่ก่อให้เกิดเป็นการจัดการเชิงกลยุทธ์ได้ หากขาดการจัดการที่ดีซึ่งจะหล่อหลอมเอาส่วนประกอบต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน ดังนั้น การจัดการกลยุทธ์จึงเป็นทั้ง “ศาสตร์ และศิลป์” (เดวิด, 2546, หน้า 4) ที่ผู้บริหารจำเป็นจะต้องจัดเรียงไว้อย่างลงตัว เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

พอร์ดเตอร์ (2545, หน้า 18-19) ได้กล่าวว่า องค์กรธุรกิจย่อมต้องการความมั่นใจว่า กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นนั้นมีความเหมาะสมอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าจะเป็นการยาก ที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ในการวัดคุณภาพหรือความเหมาะสมของกลยุทธ์ที่มีอยู่ได้ อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์กว้าง ๆ ที่พอจะใช้เป็นหลักในการประเมินถึงความเหมาะสม แห่งกลยุทธ์นั้นอาจพิจารณาได้จากหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

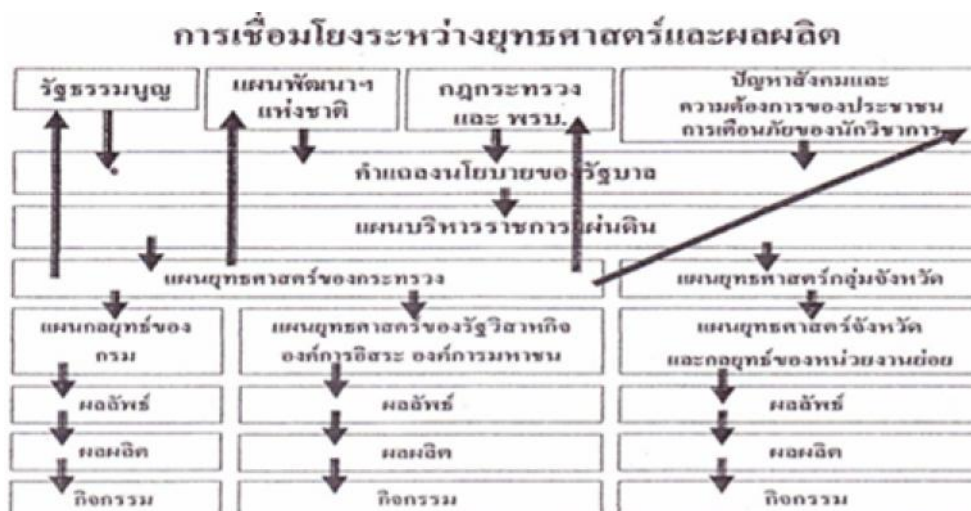
- 1) เป้าหมายที่กำหนดขึ้นในกลยุทธ์อยู่ในระดับที่สามารถจะบรรลุถึงได้หรือไม่ เพียงใด
- 2) นโยบายตลอดจนวิถีทางในทางปฏิบัติซึ่งกำหนดไว้ในกลยุทธ์นั้นครอบคลุมในทุก ๆ เป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ และเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันหรือไม่ เพียงใด

- 3) กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นนั้น ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่แล้วหรือไม่กับโอกาสทางธุรกิจที่มีอยู่
- 4) กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นนั้นเหมาะสมเพียงใด เมื่อคำนึงถึงความเสี่ยงภัยที่อาจมีขึ้นได้ ระดับความเสี่ยงภัยนั้นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้หรือไม่ และคุ้มกับโอกาสแห่งการทำการใดเพียงใด
- 5) เป้าหมายและวิถีทางในการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายนั้นเหมาะสมเพียงใดกับสภาพแวดล้อมเมื่อคำนึงถึงจังหวะและสถานการณ์ในขณะนั้น
- 6) เป้าหมายและวิถีทางในทางปฏิบัติซึ่งปรากฏในกลยุทธ์นั้นมีความเหมาะสมเพียงใดกับกำลังและความสามารถ
- 7) เป้าหมายและวิถีทางในทางปฏิบัติซึ่งปรากฏในกลยุทธ์นั้น มีความสอดคล้องกับจุดเด่นขององค์กรธุรกิจเพียงใด
- 8) เป้าหมายและวิถีทางในทางปฏิบัติซึ่งปรากฏในกลยุทธ์นั้น มีความสอดคล้องกับทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อขององค์กร ตลอดจนผู้รับผิดชอบในทางปฏิบัติเพียงใด ทัศนคติและค่านิยมเหล่านี้มีความถูกต้องเพียงใดกับสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคต
- 9) ผู้ที่รับผิดชอบต่อการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัตินั้น มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้เพียงใดในเป้าหมายและวิถีทางในทางปฏิบัติที่ปรากฏอยู่ในกลยุทธ์
- 10) องค์กรธุรกิจมีความสามารถในการจัดการและการบริหารเพียงใดที่จะนำกลยุทธ์ไปใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 กระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management Process)

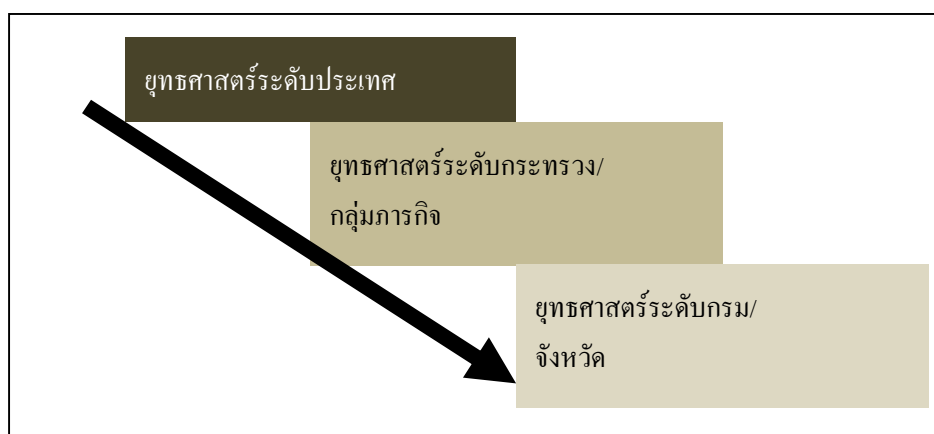
ภาพที่ 2 การเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์และผลผลิต

ดังนั้นผลกระทบจากบริบทและสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ย่อมทำให้ส่วนราชการต้องมีการทบทวนและปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา การวางแผนยุทธศาสตร์ของแต่ละส่วนราชการนั้น ควรจะมีการพิจารณาถึง

ความเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ในระดับประเทศ ได้แก่ ระเบียบวาระแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เป็นต้น ตลอดจนเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ระดับกระทรวง / กลุ่ม ภารกิจ มากกว่าการเริ่มต้นด้วยการวางแผนยุทธศาสตร์ฐานของกรมหรือจังหวัด¹

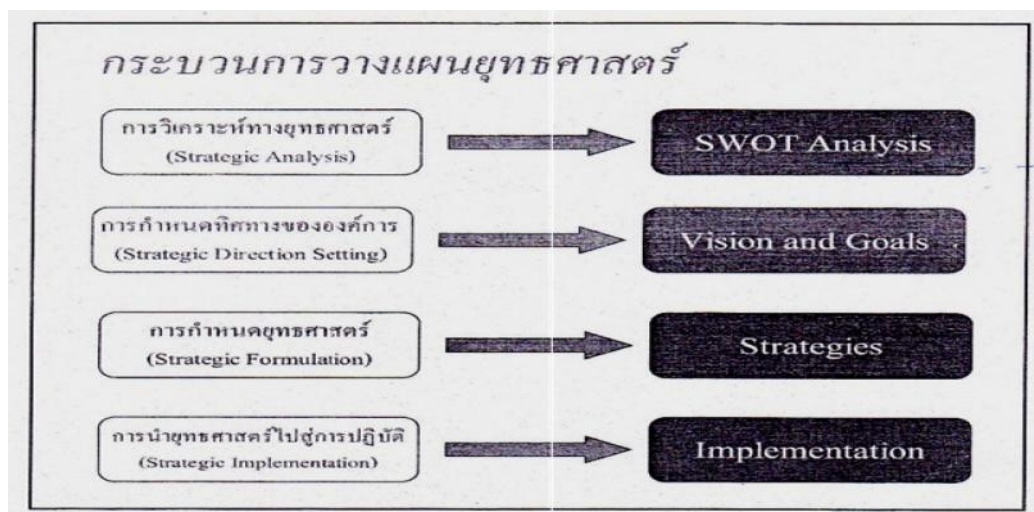
ภาพที่ 3 ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการกับยุทธศาสตร์ระดับบน

กระบวนการในการวางแผนยุทธศาสตร์ ประกอบไปด้วยกระบวนการที่สำคัญ 4 ขั้นตอน

¹รศ.ดร.พสุ เดชะรินทร์, (2551), หมวด 1 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี.

ภาพที่ 4 กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์

“การวางแผนยุทธศาสตร์” (Strategic Planning)

คือ การวิเคราะห์และกำหนด แนวทางที่ดีที่สุด ภายใต้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ที่ต้องการ โดยจะต้องศึกษาข้อมูล สภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกอย่างรอบด้านมาประกอบการพิจารณาในการวางแผน ยุทธศาสตร์ มีหลักการและแนวคิด คือ การวางแผนยุทธศาสตร์ ควรจะเป็นไปในลักษณะของกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและไม่มีวันสิ้นสุดทั้งนี้เนื่องจากยุทธศาสตร์และแนวทางในการปฏิบัติที่ได้พัฒนาขึ้นมาในช่วงเวลาหนึ่งอาจจะไม่เหมาะสมต่อสถานการณ์ ณ อีกช่วงเวลาหนึ่ง

2.1.2 ทฤษฎีแรงจูงใจ Theories of Motivation

ความหมายของแรงจูงใจ

คำว่า “แรงจูงใจ” มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า “Movere”(Kidd, 1973:101) ซึ่งมีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “to move” อันมีความหมายว่า “เป็นสิ่งที่โน้มน้าวหรือชักนำบุคคลให้เกิดการกระทำหรือปฏิบัติการ (To move a person to a course of action)

โลเวลล์ (Lovell, 1980: 109) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า “เป็นกระบวนการที่ชักนำโน้มน้าวให้บุคคลเกิดความมานะพยายามเพื่อที่จะสนองตอบความต้องการบางประการให้บรรลุผลสำเร็จ”

ไมเคิล คอมแจน (Domjan 1996: 199) อธิบายว่าการจูงใจเป็นภาวะในการเพิ่มพฤติกรรมการกระทำกิจกรรมของบุคคล โดยบุคคลจงใจกระทำพฤติกรรมนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ต่อมาจึงมีทฤษฎีแรงจูงใจไฟส์ัมฤทธิ์ McClelland (1940s) ได้กล่าวถึง การกระทำที่

มีความหวังอันแรงกล้าเพื่อให้เกิดความสำเร็จ ความผูกพัน และความต้องการอำนาจ ซึ่งได้ปรับระดับลำดับขั้นความต้องการของ Maslow เป็นความต้องการ 3 ระดับ ดังนี้ (1) ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ (existence needs) คือ ความต้องการทางร่างกายและความปลอดภัย ความต้องการรายได้ สวัสดิการและสภาพแวดล้อมการทำงาน (2) ความต้องการความสัมพันธ์ (relatedness needs) คือ ความต้องการทุกอย่างที่เกี่ยวพันกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในสถานที่ทำงาน (3) ความต้องการเจริญเติบโต (growth needs) คือ ความต้องการภายในเพื่อการพัฒนาส่วนบุคคล ความต้องการของบุคคลที่จะเจริญเติบโตพัฒนาและใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ด้วยการแสวงหาโอกาส และการเอาชนะความท้าทายใหม่ๆ

ชูชนา (2542) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจตามแนวคิดของ Abraham Maslow ว่าคนเราต้องการที่จะมีคุณค่าทางสังคมและเป็นส่วนหนึ่งในการยอมรับขององค์กร โดยปกติแล้วมนุษย์ใฝ่ดีปรารถนาที่จะใช้พลังความรู้ ความสามารถเพื่อนำตนเองไปสู่ชีวิตที่เจริญสมความปรารถนา ความรู้ นึกคิดหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์นั้นเป็นผลมาจากการพยายามที่จะตอบสนองความต้องการต่าง ๆ เป็นลำดับขั้นดังกล่าวนั่นเอง

อรุณ (2534 ข.) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจในการทำงานว่า ความเจริญหรือความเลื่อนขององค์กรขึ้นกับคนในองค์กรเป็นสำคัญ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับองค์กรนั้นจะอยู่ที่หลักการช่วยเหลือและผลตอบแทน การที่องค์กรสามารถจูงใจให้คนในองค์กรมีความเชื่อมั่นในองค์กร มีความรู้สึกรักพอใจในงาน จะนำไปสู่ การเพิ่มความสนใจในงาน การเพิ่มความกระตือรือร้นในการทำงานมากขึ้นและการเพิ่มผลงานในการผลิตให้สูงขึ้น

2.1.3 ทฤษฎีในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือเป็นทรัพยากรขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชากรในประเทศ และยังคงเสริมสร้างความมั่นคงให้กับประเทศได้อีกทางหนึ่งด้วยแม้ว่าการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในอดีตที่ผ่านมา หลักการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมสำคัญเป็นที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ หลักการ “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (polluter pay)” เป็นการบังคับให้ผู้ก่อมลพิษมีความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นหลักการที่ดี แต่ก็มีน้อยประเทศที่นำไปปฏิบัติได้อย่างจริงจัง และในที่สุดแล้ว กลายเป็นรัฐบาลเป็นผู้จ่าย โดยมักจะอ้างกันว่า ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้ยากไร้ หลักการนั้นแม้ปัจจุบันจะยังไม่ได้ผลสำหรับประเทศไทย แต่การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ประเภทภาษี หรือค่าธรรมเนียมให้เกิดประโยชน์ก็ยังต้องผลักดันต่อไป

สุชาวัลย์ (2554) ได้กล่าวในธรรมชาติของนโยบายสาธารณะในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทยว่าเป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม แต่ทุกวันนี้ถ้าใช้หลักธรรมมา

เปรียบเทียบกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะพบว่า ทุกข์ คือ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่พร้อมจะส่งผลกระทบต่อมนุษย์ในหลายๆด้าน สมุทัย คือ สาเหตุที่มาจากการพัฒนาที่ไม่สมดุล ขาดธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการไม่มีนโยบายสาธารณะที่ดี เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม นิโรธ คือ เป้าหมายของสังคมที่สงบสุขจากการพัฒนาที่ยั่งยืนและเพียงพอ มรรค คือ หนทางที่ดีที่จะนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

หลักการใหม่ ๆ ที่แพร่หลายในระดับสากล และควรนำมาประยุกต์กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันเป็นสมบัติส่วนรวมของประเทศในอนาคตอันใกล้ก็คือ

1) หลักการระวังไว้ก่อน (precautionary principle)

เป็นหลักการที่กำหนดไว้ในคำประกาศกรุงริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ค.ศ. 1992 ข้อ 15 (UNEP, 1992) ให้ใช้มาตรการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม ในกรณีที่มีข้อสงสัยว่าหากกิจกรรมใดก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมแล้ว ผลกระทบที่เกิดขึ้นจะรุนแรงจนไม่อาจสามารถเยียวยาให้กลับคืนมาได้ ก็ให้ระวังไว้ก่อน หลักการนี้สามารถใช้เป็นฐานกำหนดนโยบายเกี่ยวกับระบบนิเวศที่สลับซับซ้อนและยังไม่เข้าใจอย่างเต็มที่และไม่สามารถคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ระบบดังกล่าวได้

เครื่องมือสำคัญภายใต้หลักการนี้ได้แก่

- การประเมินวัฏจักรของสิ่งแวดล้อม (Life Cycle Assessment, LCA)
- การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment, EIA)
- การประเมินสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment, SEA)

ทั้งหมดนี้เป็นเครื่องมือใช้บูรณาการเพื่อการวางแผนเชิงรุกและมองปัญหาอย่างรอบด้าน

ในส่วนของ EIA นั้นเป็นที่เข้าใจกันแล้วในกลุ่มนักประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมว่า โครงการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จำเป็นจะต้องจัดทำรายงานนี้เสมอ แต่ก็มักไม่ได้รับการติดตามประเมินผล หลังจากส่งรายงานแก่สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังเรื่องของการประเมินสิ่งแวดล้อมเชิงกลยุทธ์หรือระดับยุทธศาสตร์,SEA” ดูยังเป็นเรื่องใหม่ที่ใช้เป็นเครื่องมือประเมินสิ่งแวดล้อม เริ่มตั้งแต่ นโยบาย แผน หรือ โครงการใด ๆ ตั้งแต่เริ่มแรกโดยมีการพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ SEA เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมในประเด็นทางสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดจากนโยบายหรือการวางแผนพัฒนา รวมทั้งกระบวนการตัดสินใจ และนำไปสู่การปฏิบัติในขั้นตอน

ของการวางแผนยุทธศาสตร์ ปัจจุบันหลายประเทศกำหนดให้ SEA อยู่ภายใต้กฎหมายการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) (Ahmed และคณะ (2005) ; <http://www.sea-info.net/>)

2) หลักการผู้ได้รับผลประโยชน์เป็นผู้จ่าย (Beneficiary Pay Principle) เป็นลักษณะของผู้ที่ได้ประโยชน์จากผู้ให้บริการเป็นผู้จ่าย โดยกำหนดให้นำเงินภาษีรายได้ท้องถิ่นมาอุดหนุน (www.onep.go.th/information/เอกสารประกอบการประชุม_3-สก-2550.pdf)

3) หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วม อาจนับได้ว่าเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่สุดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในช่วง 5 ปีข้างหน้า เพราะความร่อยหรอและเสียหายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมล้วนแล้วแต่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ทั้งสิ้น ภายใต้หลักการนี้ เครื่องมือที่สำคัญคือการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะ (Public disclosure) เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อเมื่อประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง นอกจากนี้ ยังควรสนับสนุนให้ประชาชนและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น มาตรา 8 Rs คือ การคิดหรือทบทวนใหม่ (Rethink) การเลิกใช้ (Reject) การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) การให้คุณค่าหรือการประเมินใหม่ (Revalue) การซ่อม (Repair) การเติม (Refill) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549)

สำหรับกลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย พรชัย ธรรมธรรม และ จินตนา ทวีมา (<http://www.guru.sanook.com/encyclopedia>) ได้กล่าวถึงกลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไว้ในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนเล่มที่ 19 ว่าจะต้องมีแนวทางและมาตรการต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกันไป ซึ่งขึ้นกับสถานภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นและเป็นอยู่ในขณะนั้นแนวทางและมาตรการดังกล่าวจะมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด หรือมีทุกลักษณะประกอบกัน ดังนี้

- การรักษาและฟื้นฟู เพื่อการปรับปรุง แก้ไขทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ประสบปัญหาหรือถูกทำลายไปแล้ว โดยจะต้องเร่งแก้ไข สงวนรักษามิให้เกิดความเสื่อมโทรมมากยิ่งขึ้น และขณะเดียวกันจะต้องฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่เสียไปให้กลับฟื้นคืนสภาพ
- การป้องกัน โดยการควบคุมการดำเนินงานและการพัฒนาต่าง ๆ ให้มีการป้องกันการทำลายสภาพแวดล้อม หรือให้มีการกำจัดสารมลพิษต่าง ๆ ด้วยการวางแผนป้องกันตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ
- การส่งเสริม โดยการให้การศึกษา ความรู้และความเข้าใจต่อประชาชนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในระบบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศ เพื่อให้เกิด

จิตสำนึกทางด้านสิ่งแวดล้อมและมีความคิดที่จะร่วมรับผิดชอบในการป้องกันและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่

เพื่อให้บรรลุแนวทางและมาตรการดังกล่าวข้างต้น จึงต้องมีกลยุทธ์/เครื่องมือในการนำมาใช้เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในภาพรวม ระดับพื้นที่ และระดับ โครงการ ดังนี้คือ 1.) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยกลไกของการบริหารและการจัดการโดยทั่วไป 2.) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับพื้นที่ และ 3.) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระดับโครงการ

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ชัยสิทธิ์ (2532) ได้ศึกษาไม้พะยุง พบว่า สำหรับประเทศไทย ไม้พะยุงในธรรมชาติในป่าเบญจพรรณขึ้น และป่าดิบแล้งทั่วไป ทางภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในพื้นที่ที่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 100-200 เมตร พะยุงเป็นชื่อพื้นเมืองทางการของไม้ชนิดนี้ แต่ก็มีกรเรียกขานที่แตกต่างกันไป ตามท้องถิ่น ต่างๆ เช่น กระยง กระยง (เขมร – สุรินทร์) ขะยง (อุบลราชธานี) ประคูลาย (ชลบุรี) พะยุงไหม (สระบุรี) ประคูลเสน (ตราด) ประคูลตม (จันทบุรี) หิวสีเมาะ (จีน) เป็นต้น มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Dalbergia cochinchinensis* Pierre อยู่ในวงศ์ Papilionaceae วงศ์ Leguminosea มีชื่อทางการค้าในตลาดต่างประเทศว่า Siamese Rosewood หรือ Thailand Rosewood มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศไทย พม่า กัมพูชา ลาว และเวียดนาม พะยุงจัดว่าเป็นไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย และยังเป็นไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่มีราคาแพงที่สุดชนิดหนึ่งในตลาดต่างประเทศอีกด้วย อย่างไรก็ตามจากสถิติปริมาณไม้ ที่ทำออกจากป่า ระหว่างปี พ.ศ. 2528 ถึง 2532 นั้น ในปี พ.ศ. 2530 มีการทำไม้พะยุงออกสูงสุด แต่มีปริมาณเพียง 662 ลบ.ม. เท่านั้น ซึ่งน้อยมากเมื่อเทียบกับไม้สัก (37,278 ลบ.ม.) และไม้ประดู่ (51,937 ลบ.ม.) ในปีเดียวกัน จึงอาจจะถือได้ว่าไม้พะยุงในประเทศไทย กำลังเผชิญกับสถานะที่ล่อแหลมต่อการสูญพันธุ์หรือสูญสิ้นในความหลากหลายทางพันธุกรรม การอนุรักษ์สายพันธุ์จึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญและเร่งด่วนสำหรับไม้ชนิดนี้

พะยุงเป็นไม้ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูงถึง 25 เมตร มีช่วงลำต้น 10-15 เมตร มีเปลือกสีเทา เรียบ ลอกเป็นแผ่นบาง ๆ เปลือกในสีน้ำตาลแกมเหลือง โดยมากจะมีพุ่มใบกว้าง การแตกกิ่งก้านจะแตกเป็นแขนงแยกย่อยจากกิ่งใหญ่ โดยมากตาที่จะแตกเป็นกิ่งใหม่ มักจะอยู่บนกิ่งแขนงย่อยบริเวณส่วนนอกของพุ่มใบ ใบเป็นใบประกอบเป็นช่อแบบขนนก ช่อใบยาว 10-15 ซม. มีใบย่อย 7-9 ใบ เรียงตัวสลับกัน ใบมีลักษณะเหนียวคล้ายแผ่นหนังบาง ๆ มีลักษณะรูปไข่ขนาดกว้าง 3-4 ซม. ยาว 4-7 ซม. ปลายใบแหลม ดอกพะยุงมีขนาดเล็กสีขาวเกิดบนช่อดอกเชิงประกอบ ตาม

ปลายกิ่งหรือตามง่ามใบใกล้ยอด ออกดอกระหว่างเดือน พฤษภาคม-กรกฎาคม ผลพะยุงเป็นฝัก เกือบรูปขนานแบนและบอบบางกว้าง 1.2 ซม. ยาว 4-6 ซม. ตรงบริเวณที่หุ้มเมล็ดมองเห็น เส้น แขนงไม้ชัดเจน ฝักพะยุงเมื่อแก่จะไม่แตกออกเหมือนฝักแดง หรือ ฝักมะค่าโมง ฝักจะร่วงหล่นโดย ที่เมล็ดยังอยู่ในฝัก มีเมล็ดจำนวน 1-4 เมล็ด เมล็ดมีลักษณะแบนเป็นรูปไต สีน้ำตาลเข้ม ผิวเมล็ด ค่อนข้างมันมีขนาด กว้างประมาณ 4 มม. ยาว 7 มม. ระบบรากเป็นระบบรากแก้วและรากแขนงโดย รากแก้วจะเป็นรากแกนหลักที่มีรากแขนงแตกย่อยออกไป เป็นไม้ที่มีระบบรากค่อนข้างลึก ราก ฝอยจะมีปมรากแบบปมรากกล้วยช่วยในการตรึงก๊าซไนโตรเจน

ประโยชน์ของไม้พะยุงโดยมากจะอยู่ในรูปของการใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ที่มีสีส้มและ ลวดลายสวยงามจนถึงได้ว่าเป็นไม้ที่มีราคาแพงที่สุดชนิดหนึ่งในตลาดโลก เนื้อไม้พะยุงมีความ ละเอียด เหนียวแข็งแรงทนทานและชักเงาได้ดี มีน้ำมันในตัว จึงมักใช้ทำ เครื่องเรือน เครื่องใช้ต่าง ๆ ใช้ในการแกะสลักและทำด้ามเครื่องมือต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีสรรพคุณทางยาของไม้พะยุง ดังนี้

- (1) “ราก” ใช้แก้ไข้พิษเชื้อช้ำ
- (2) “เปลือกต้น” ใช้ต้มน้ำ เอาน้ำมาอมแก้ปากเปื่อย แก้ปากแตกกระแหว
- (3) “ยางสด” ใช้ทาแก้ปากเปื่อย
- (4) “ผลแห้ง” ใช้ทำไม้ประดับแห้ง และที่สำคัญเป็นพันธุ์ไม้พระราชทานเพื่อปลูกเป็นไม้

มงคลประจำจังหวัดหนองบัวลำภู

พะยุงแม้จะเป็นไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่สำคัญและสามารถปลูกได้ในหลายพื้นที่ แต่ เนื่องจากเป็นไม้ที่โตค่อนข้างช้า อีกทั้งไม่มีข้อมูลที่แน่ชัดเกี่ยวกับช่วงอายุตัดฟันและอัตราผลผลิต จึงไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรในการปลูกสร้างสวนป่าอย่างจริงจัง (ภาพที่ 5)

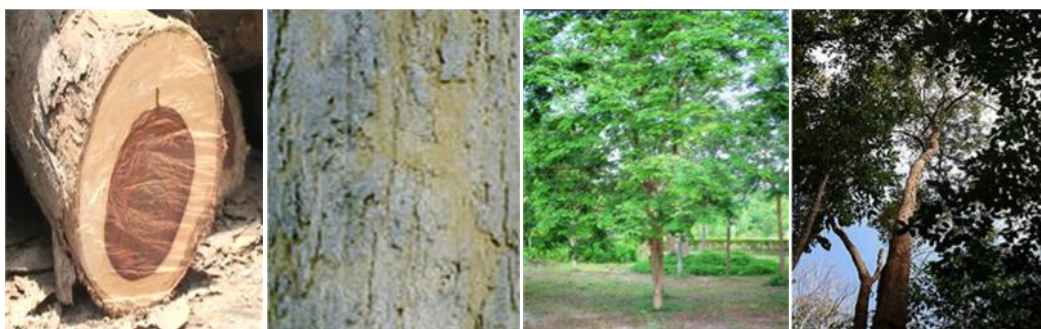
บุญลาก (2554) ได้ศึกษาการดำเนินการตรวจยึดไม้พะยุง ที่องค์อำเภอลำลูกกา จังหวัด ปทุมธานี พบว่า ปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยุงมีหลายสาเหตุ ทั้งปัญหาภายในประเทศและนอก ประเทศ ที่สำคัญคือ ไม้พะยุงเป็นไม้หวงห้ามที่มีความต้องการจากนอกประเทศสูง มีจำนวนน้อย เฉพาะในป่าธรรมชาติแถบภาคอีสานของประเทศไทยเท่านั้นจึงทำให้ราคาแพงเป็นแรงจูงใจที่ดีทำ ให้มีการลักลอบตัดไม้อย่างรุนแรง ประกอบกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐหย่อนยานในการปฏิบัติงาน ประชาชนไม่ปฏิบัติตามข้อกฎหมาย ขาดความรู้ความเข้าใจในการร่วมดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ ภาครัฐบาลเองไม่ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์มารองรับปัญหาดังกล่าวจึงไม่สามารถ ต่อต้านได้

ภาพที่ 5 ลักษณะของไม้พะยูง ประกอบด้วย

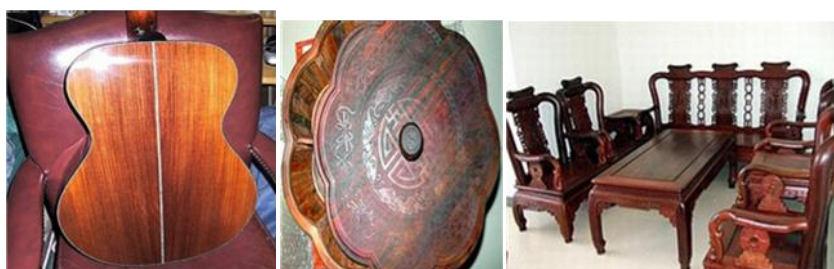
กล้าไม้ ใน ดอก ผล ต้น เนื้อไม้ เปลือกไม้ และผลิตภัณฑ์จากไม้พะยูง

กล้าไม้ ลักษณะของใบ ลักษณะดอก ลักษณะผลอ่อน

เนื้อไม้สีเข้ม เปลือกไม้สีเทา เรียบ ไม้พะยูง อายุ 4-5 ปี ไม้พะยูง อายุมากกว่า 10 ปี ในป่า

ที่มา: บุญลาภ (2554) ; กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช(2554)

2.3 สรุปกรอบแนวคิด

การที่จะสามารถแก้ปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูงในประเทศไทยได้นั้น แม้ว่าจะเป็นปัญหาเพียงจุดเดียว แต่สามารถเชื่อมโยงไปยังทุกปัญหาได้ ดังนั้นควรใช้การบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แบบบูรณาการเพื่อให้สัมฤทธิ์ผล โดยบุคคลากรที่มีคุณภาพมีวินัย ใช้ทุกศาสตร์ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องมาช่วยในการรักษา ป่าและส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในหลายมิติ เป็นพลวัต และมีวิวัฒนาการภายใต้ความร่วมมือของหลายองค์กร หลาย

กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน สถาบันการศึกษา และองค์กรอิสระ (วิชา และกิตติชัย,2547)ให้มีความเชื่อมโยง ครอบคลุมประเด็นปัญหา มีการรวบรวมข้อมูล ทำการวางแผน ร่วมตัดสินใจดำเนินการภายใต้งบประมาณที่พอเพียง มีขบวนการติดตามประเมินผล พร้อมทั้งรับฟังข้อคิดเห็นจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ในระดับรากหญ้า ชุมชน ระดับประเทศ ภูมิภาคและประชาคมโลกได้เข้ามารับรู้ ในการจะตัดสินใจว่าจะเลือกกลยุทธ์และวิธีการใดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เกิดมรรคผลในทางปฏิบัติและการเกิดความยั่งยืนทั้งทรัพยากรและองค์กรดำเนินการ จำเป็นต้องศึกษาถึงทิศทางใหม่ ๆ ที่ทั้งนักวิจัยและนักพัฒนาได้ร่วมกันคิดมา ทั้งนี้เพราะผลกระทบจากปัญหาต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งข้อจำกัดในเชิงกฎหมาย นโยบาย งบประมาณและปัจจัยในการสนับสนุนอื่น ๆ

ภาพที่ 6 การบูรณาการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน
ในการพัฒนาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและนอกประเทศ

ที่มา: นิพนธ์ (2549)

บทที่ 3

ผลการศึกษา

ผลจากการศึกษาพบว่า การที่จะสามารถแก้ปัญหาการลักลอบตัดไม้ โดยเฉพาะไม้พะยูนของประเทศไทยนั้น จะต้องใช้หลักการบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แบบบูรณาการ เพื่อให้สัมฤทธิ์ผล โดยบุคคลากรที่มีคุณภาพมีวินัย ใช้ทุกศาสตร์ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องมาช่วยในการรักษา ฟื้นฟู และส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในหลายมิติ เป็นพลวัต และมีวิวัฒนาการภายใต้ความร่วมมือของหลายองค์กร หลายกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน สถาบันการศึกษา และองค์กรอิสระ ร่วมวางแผนและร่วมตัดสินใจ ดำเนินการ พร้อมทั้งรับฟังข้อคิดเห็นจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งระดับรากหญ้า ชุมชนระดับประเทศ รวมทั้งระดับภูมิภาคและประชาคมโลก ได้เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ ในการจะตัดสินใจว่าจะเลือกกลยุทธ์และวิธีการใดในการร่วมกันแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้ โดยเฉพาะไม้พะยูน

ในการศึกษาสามารถแยกผลการศึกษาออกเป็น 5 หัวข้อ กล่าวคือ (1) สาเหตุและปัญหาการลักลอบตัดไม้ทั่วไปในประเทศไทย (2) สาเหตุและปัญหาของการลักลอบตัดไม้พะยูน (3) การดำเนินการจับกุมคดีไม้พะยูน (4) การป้องกันและปราบปรามการตัดไม้พะยูนในประเทศไทย และ (5) การแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศและข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 สาเหตุและปัญหาการลักลอบตัดไม้ในประเทศไทย

ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าในเมืองไทยเกิดขึ้นในหลายวัตถุประสงค์ ทั้งการลักลอบตัดไม้เพื่อนำไปขาย บุกรุกพื้นที่เพื่อทำธุรกิจ ใช้พื้นที่เพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังมานานและมีแนวโน้มที่พื้นที่ป่าจะลดลงไปเรื่อย ๆ ก่อให้เกิดผลกระทบตามมา เช่น น้ำท่วมฉับพลัน โคลนถล่ม น้ำป่าไหลหลาก อากาศเสียหรือกระทั่งภาวะโลกร้อนที่เป็นปัญหาใหญ่ในปัจจุบันนี้ เพราะว่าป่าไม้เป็นแหล่งกำเนิดปัจจัยสี่ คือ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และอาหารที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสัตว์ อีกทั้งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร และประโยชน์อีกมากมาย ป่าไม้มีประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม การทำลายป่าถือว่าการทำลายส่วนรวมเพราะสิ่งเหล่านี้คือทรัพยากรที่สำคัญของประเทศชาติ ใช้สอยประโยชน์ต่างๆ ร่วมกัน ดังนั้น ผู้ใดทำลายป่า ผู้นั้นกำลังทำลายชาติ (oknation.net, 2552)

พื้นที่ป่าอนุรักษ์ของประเทศไทยลดจำนวนลงเรื่อย ๆ ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา จากที่กล่าวในบทที่ผ่านมา ชี้ให้เห็นว่า ในปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ประมาณ 171 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 53.33 ของพื้นที่ทั้งประเทศ แต่ในปี พ.ศ. 2551 พบว่ามีพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่ประมาณ 107.24 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.44 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ระยะเวลาเกือบ 50 ปี ประเทศไทยสูญเสียพื้นที่ป่าไปแล้ว ประมาณ 64 ล้านไร่ ปัจจัยหลัก ที่นำไปสู่การลดลงของพื้นที่ป่าธรรมชาติ นั้น ได้แก่

- (1) การให้สัมปทานป่าไม้โดยขาดการควบคุม
- (2) การเพิ่มประชากร ทำให้ครอบครัวเกษตรกรที่ถือที่ดินทำกินขนาดเล็ก ไม่สามารถแบ่งที่ดินทำกินให้แก่สมาชิกในครัวเรือนได้เพียงพอ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการบุกรุกป่าเพิ่มขึ้น
- (3) การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างโรงเรียน วัด อ่างเก็บน้ำ รวมทั้งการตัดถนนเข้าพื้นที่ป่าหรือสร้างชุมชนรอบ ๆ พื้นที่ป่า
- (4) การประกาศเขตอนุรักษ์ป่าไม้ พื้นที่ป่าสงวนและป่าอนุรักษ์หลายแห่งทับซ้อนที่ทำกินประชาชน
- (5) การแพร่หลายของอุปกรณ์ เทคโนโลยีไฟฟ้าและรถไถ ทำให้เกิดอัตราเร่งในการทำลายพื้นที่ป่า
- (6) การทำการเกษตรเชิงพาณิชย์
- (7) การแก่งำไรที่ดิน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา
- (8) ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าอันเกิดจากนายทุนธุรกิจหรือนายทุนร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐ

3.2 สาเหตุและปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยุง

ไม้พะยุงเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ.2484 เช่นเดียวกับ ไม้ประดู่ ไม้สัก ไม้ยาง ที่จะต้องมีการขออนุญาตทำไม้ก่อน รัฐบาลในช่วงของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ อาศัยมติคณะรัฐมนตรีให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในขณะนั้น คือ พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ มีอำนาจสั่งยกเลิกสัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศ หรือมีคำสั่งประกาศปิดป่า จึงส่งผลให้ไม่มีการให้สัมปทานทำไม้อีกต่อไป แต่กระนั้นปัญหาการลักลอบตัดไม้ก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการลักลอบตัดไม้พะยุง ซึ่งตามกฎหมายถือว่ามีความผิด แต่โทษจากการลักลอบตัดไม้เหล่านี้ก็ยังไม่ใช่โทษหนัก เพียงแค่ปรับ 10,000 บาท หรือจำคุก 2-5 ปี แล้วแต่ความผิด ชาวบ้านและพ่อค้าไม้จึงกล้าเสี่ยงเข้ามาทำผิดกันมาก ทำให้จนพื้นป่าพะยุงสุดท้ายของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเหลืออยู่เฉพาะในแถบเทือกเขาภูพานและพนมดงรักเข้าสู่ขั้นวิกฤติ

หากไม่นับรวมเทือกเขาพนมดงรักทางอีสานได้ เฉพาะเขตพื้นที่อีสานเหนือซึ่งประกอบด้วยเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน อุทยานแห่งชาติภูผายล เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ซึ่งผืนป่าดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่หลายจังหวัด ทั้ง สกลนคร กาฬสินธุ์ นครพนม เลย และมหาสารคาม พบว่าป่าพะยงซึ่งมีรวมกันมากกว่า 30-40 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งหมดถูกลักลอบตัดในช่วง 4-5 ปี ที่ผ่านมาถึง 20 เปอร์เซ็นต์ (ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง, 2554)

ปัจจุบันจากการสำรวจเบื้องต้นของกรมอุทยานฯ พบว่ามีไม้พะยงเหลืออยู่ประมาณ 250,000 ไร่ (ประมาณ 85,000 ลูกบาศก์เมตร ส่วนใหญ่อยู่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มป่าภูพานและกลุ่มป่าพนมดงรัก (ภาพที่ 7 และ 8)

กลุ่มป่าภูพาน ประกอบไปด้วยอุทยานแห่งชาติภูพาน อุทยานแห่งชาติภูผายล และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน ครอบคลุม จ.นครพนม จ. สกลนคร จ.มุกดาหาร และ จ.กาฬสินธุ์

กลุ่มป่าพนมดงรัก ประกอบไปด้วย อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหอดโดม เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยศาลา ครอบคลุม จ.อุบลราชธานี จ.ศรีสะเกษ จ.สุรินทร์ และจ.บุรีรัมย์ ซึ่งต้นพะยงที่มีอายุมากที่สุด คือ ไม้ต่ำกว่า 150 ปี พบที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยศาลา โดยมีความใหญ่ประมาณ 2-3 คนโอบ (สโมสรสื่อเดินทาง, 2554)

ภาพที่ 7 แหล่งที่พบไม้พะยงในประเทศไทย

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปรามและควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2555)

ภาพที่ 8 เขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่พบไม้พะยุง

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปรามและควบคุมไฟฟ้า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2555)

ความนิยมต่อไม้พะยุง นอกจากในไทยที่เชื่อว่า “พะยุง” เป็นไม้มงคล และลวดลายไม้เป็นที่ชื่นชอบแล้ว คน สิงคโปร์, ไต้หวัน,ฮ่องกง, จีน ก็สนใจไม้พะยุงมาก โดยเฉพาะ “จีนเป็นตลาดใหญ่” เพราะก็มีความเชื่อในเรื่องการเป็นไม้มงคลเช่นกัน ในจีนไม้พะยุงถูกใช้ทำเป็นสิ่งต่าง ๆ มากมายสารพัดชนิด สำหรับเมืองไทย ปัจจุบันไม้พะยุงซึ่งโตช้า ใช้เวลานานเป็นสิบ ๆ ปี เริ่มจะหายาก ดังนั้นจึงมีขบวนการลักลอบตัดในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และ ป่าอนุรักษ์ ลักลอบส่งขายต่างชาติ โดยไม้พะยุงในพื้นที่ป่าแถบอีสานตอนล่างกำลังตกเป็นเป้าใหญ่ เพราะเนื้อไม้มีแก่นและลวดลายสวยงามเป็นพิเศษ (ตำรวจภูธรภาค 3, 2551)

จากกระแสการลักลอบตัดไม้พะยุงเพื่อส่งออกไปขายยังประเทศจีน คิดเป็นเม็ดเงินมูลค่ามหาศาล โดยในปี พ.ศ.2551 ประเทศจีนเป็นเจ้าภาพการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก จีนต้องการประกาศให้ชาวโลกรับรู้ถึงความยิ่งใหญ่ของประเทศ ความพร้อมด้วยศักยภาพในทุกๆ ด้าน และรู้ดีถึงลวดลายที่สวยงามและความคงทนของเนื้อไม้พะยุง อันเป็นที่มาของความต้องการไม้พะยุงเป็นจำนวนมาก เพื่อนำไปซ่อมแซมบูรณปฏิสังขรณ์ วัดวาอารามและปราสาทราชวังต่างๆ ของจีน ด้วยปริมาณความต้องการไม้พะยุงที่มีมากมายจากความหนาแน่นของจำนวนประชากรที่จีนครองอันดับ

สูงสุดของโลกมาตลอดนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนไม้พะยูนที่มีอยู่บนโลกนี้แล้ว มันแทบจะเทียบกันไม่ได้หากจะทำให้ความต้องการกับปริมาณไม้พะยูนที่มีอยู่มันสมดุลกัน

ต่อมาไม้พะยูนมีราคาสูงขึ้นมากหลายเท่าตัว จึงไม่สามารถนำไปสร้างเฟอร์นิเจอร์ได้ ชาวจีนจึงหันมานิยมนำมาทำเป็นวัตถุมงคลและของแต่งบ้านชิ้นเล็กๆ เช่น ปี่เซียะ, เทพเจ้าชก ลก ชิว หรือ เทพเจ้ากวนอู, แจกัน เป็นต้น จึงทำให้ไม้พะยูนเป็นที่นิยมเรื่อยมาและมีราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 จนถึงปัจจุบัน ที่ความต้องการไม้พะยูนจากประเทศจีนมีจำนวนมาก ยิ่งกว่าเดิม ช่วง 4-5 ปีมานี้ ราคาไม้พะยูนที่แพงลิบล้อ ล่อใจให้มีการลักลอบตัดมากขึ้น ไม้พะยูนมีราคาสูงถึงลูกบาศก์เมตรละกว่า 40,000 บาท พะยูน 1 ท่อน ขายในไทยได้ราคาเพียง 150,000 บาท แต่เมื่อส่งไปขายตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศจีน ราคาจะเพิ่มขึ้นเกือบ 10 เท่าตัว (สโมสร สื่อเดินทาง, 2554)

จากการศึกษาสาเหตุและปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยูนดังกล่าวข้างต้นและจากการรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมของขบวนการตัดไม้พะยูน สามารถยกตัวอย่างเป็นกรณีศึกษาได้ดังต่อไปนี้

กรณีที่ 1 ขบวนการลักลอบตัดไม้พะยูน จะขนไม้มาเพื่อเตรียมแปรรูปส่งไปยังประเทศเพื่อนบ้านผ่านทางชายแดนตามลำน้ำโขง จะมีผู้มีอิทธิพลบางคนในพื้นที่อยู่เบื้องหลัง ไม้ส่วนใหญ่ นำมาจาก ภูถ้ำกา ภูว้าว ภูผายล ในเขตอุทยานแห่งชาติภูพาน จ.สกลนคร เมื่อแปรรูปแล้วก็ลำเลียงผ่านทาง สปป.ลาว มุ่งหน้าส่งปลายทางที่ประเทศจีน โดยมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นถึง 5 เท่าตัว การตัดไม้ทุกครั้ง มักจะมี "เจ้าหน้าที่รัฐนอกแถว" เข้าไปเกี่ยวข้องเสมอ จะทำงานกันเป็นทีมในระดับต้นทาง กลุ่มนี้จะเป็นคนแจ้งให้ กลุ่มมอดไม้ รู้ความเคลื่อนไหวของเจ้าหน้าที่ โดยจะแจ้งพิกัดว่า วันนี้เจ้าหน้าที่ชุดจับกุมจะเข้าไปลาดตระเวนพื้นที่ไหน จะได้ไม่ไปทำไม้ เมื่อเจ้าหน้าที่ไปถึงก็จะไม่พบคนทำผิด หรือพบเพียงไม้พะยูนที่ถูกตัดทิ้งไว้ ก็จะตรวจยึดออกมาเป็นไม้ของกลาง แล้วก็นำมาเก็บไว้ที่สำนักงาน หลังจากนั้น ไม่นานก็จะได้ว่าว่า ไม้ของกลางหาย เจ้าหน้าที่ทุกคนจะต้องก็จะเก็บเรื่องเงียบ เพื่อไม่ให้เป็นการแพร่กระจายออกไปถึงผู้บังคับบัญชา เพราะเกรงว่าจะต้องทำรายงานชี้แจง (บางหน่วยไม้ที่หายไปเป็นเพราะคำสั่งเจ้านาย เมื่อเรื่องเงียบ เป็นธรรมดาที่จะมีครั้งที่ 2 , 3 และ 4 ตามมา

สำหรับกรณีที่ไม้ถูกจับ หลังนำไม้ออกจากป่าได้แล้ว ก็จะมีเจ้าหน้าที่รัฐอีกชุด ซึ่งจะมีทั้งเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และตำรวจ ที่รับสินบนพ่อค้าไม้พะยูน โดยจะคอยวิ่งเคลียร์เส้นทางให้ เริ่มต้นจากการเคลียร์เงินสินบนให้กับหัวหน้าส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับสูงสุดในพื้นที่ไปจนถึงระดับท้องที่ รวมทั้งหัวหน้าชุดตรวจต่างๆ ที่สามารถพูดคุยตกลงกันได้ แต่เพื่อความไม่ประมาท คนเหล่านี้จะ

ทำหน้าที่ขับรถวิ่งนำรถขนไม้พะยูน เพื่อดูว่า เส้นทางไหนมีจุดตรวจจุดสกัดหรือไม่ โดยทีมนี้ จะใช้รถยนต์ไม่ต่ำกว่า 3-4 คัน ต่อทีม/ต่อคืน จากนั้น จะหาคนที่รู้เส้นทางขับรถนำรถขนไม้ โดยไม่ บอกว่ารถที่เขาวิ่งนำเพื่อบอกเส้นทางนั้น คนอะไร ใครว่าจ้าง บอกเพียงเป้าหมายที่จะให้ไปส่ง เท่านั้น ถึงที่หมายก็จะรับเงินแล้วขับหนีไป จากนั้นจะมีคนใหม่มารับช่วงขับนำเส้นทางไปอีกจุด หนึ่ง จนกว่าจะถึงจุดพักไม้ หากโชคไม่เข้าข้าง เมื่อตำรวจจับคนนำทางได้ พวกนี้จะไม่สามารถสาว ไปถึงตัวผู้จ้างวานได้เลย เนื่องจากการสับเปลี่ยนกันหลายทอด แม้แต่คนขับรถขนไม้เอง ก็ยังไม่รู้ ว่าใครเป็นผู้จ้างวานเช่นเดียวกัน เจ้าหน้าที่นอกแถวที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกครั้งนี้ จะได้รับ ค่าจ้างเหี่ยวละอย่างน้อย 20,000 - 30,000 บาท หรือตามความยากง่ายของการขนย้ายแต่ละครั้ง ทำให้ขบวนการตัดไม้พะยูน และบุกรุกทำลายป่าในเทือกเขาพนมดงรัก และตะเข็บชายแดนยังทำงาน กันอยู่อย่างต่อเนื่อง (กรุงเทพธุรกิจ, 2554)

กรณีที่ 2 จากรายงาน ของหน่วยปราบปรามเฉพาะกิจการตัดไม้พะยูน กรมอุทยาน แห่งชาติฯ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เปิดเผยว่า เมื่อปี พ.ศ. 2554 มีการ เตรียมการลักลอบขนไม้พะยูนตลอดใหญ่เป็นจำนวนมากหาศาลออกนอกประเทศไทย โดยเป็นไม้พะยูน

แปรรูป จำนวนกว่า 100 คอนเทนเนอร์ คิดเป็นมูลค่ากว่า 3 พันล้านบาท กำลังรอเพื่อ ส่งออกไปต่างประเทศที่ทำเรือคลองเตย กรุงเทพฯ ทั้งนี้ที่ผ่านมายังมีการเข้าจับกุมได้ที่ด่านปาดังเบ ชาร์ จำนวนกว่า 10 คอนเทนเนอร์ มีเจ้าหน้าที่ของท่าเรือคลองเตยร่วมขบวนการรับจ้างอำพรางเพื่อ ลักลอบส่งออกไม้พะยูนมาอย่างต่อเนื่อง โดยได้มีการสำแดงเอกสารว่าเป็นไม้ประดู่ ไม้มะค่า แปรรูปเพื่อทำเฟอร์นิเจอร์ และบางรายการสำแดงว่าเป็นพืชผลทางการเกษตร ทำให้ผ่านพิธีทาง ศุลกากรไปได้ โดยอาศัยช่วงเกิดเหตุการณ์อุทกภัยทั่วประเทศทำให้การส่งออกดำเนินการได้ง่ายขึ้น ปลายทางคือ ทางเรือไปประเทศสิงคโปร์ (หน่วยปราบปรามเฉพาะกิจการตัดไม้พะยูน กรมอุทยาน แห่งชาติฯ ,2554)

กรณีที่ 3 จากการรายงานของ ฝ่ายกฎหมาย กรมศุลกากร เปิดเผยว่า ตัวเลขไม้พะยูนที่ กรมศุลกากรจับได้ขณะนี้มียู 10,000 ลูกบาศก์เมตร 700 ตู้คอนเทนเนอร์ กับเรือประมงอีก 6 ลำ กลุ่มผู้ค้าลักลอบไปใช้เรือประมงเพราะกรมศุลกากรมีเครื่องเอกซเรย์ตั้งตามด่านต่าง ๆ ถึงแม้จะ ทำงานหรือไม่ทำงานก็ตามแต่เป็นเรื่องของจิตวิทยา ผู้ลักลอบจะใช้วิธีหลบเลี่ยงไปยังด่านที่ไม่มี เครื่องเอกซเรย์ เช่น ด่านกันตัง จังหวัดตรัง และอีกลักษณะหนึ่งคือ การตัดไม้จากฝั่งไทยแล้วทิ้งไป ในแม่น้ำโขงฝั่งลาว ไปขึ้นที่ฝั่งลาว นอกจากนี้มีการจับกุมได้ทางเรือประมง ซึ่งการจับกุมเป็นไปได้อ ยากมากหากไม่มีการชี้เบาะแสเพราะในทะเลมีเรือเป็นหมื่นเป็นแสนลำ (เดลินิวส์, 2554)

กรณีที่ 4 รายงานจาก สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9 จ.อุบลราชธานี กรมอุทยานแห่งชาติ ฯ เปิดเผยว่า ไม้พะยุงที่ตัดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จ.อุบลราชธานี มีกลุ่มผู้ลักลอบตัดไม้พะยุง 2 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มที่ 1 กลุ่มทำไม้ในแนวชายแดน ที่เรียกว่ากองกำลังติดอาวุธไม่ทราบสัญชาติ กลุ่มนี้เสียภาษีเพราะพวกนี้ต้องเลื่อยไม้ตากแดดตากฝนทั้งวันทั้งคืน โดยแบ่งการทำงานเป็น 3 ชุด คือ ชุดคุ้มกัน ชุดเลื่อยไม้ ชุดขนไม้ กองกำลังจะเคลื่อนย้ายจุดไปเรื่อย ๆ เมื่อเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจก็เจอกองไม้ ไม้มีกำลังขนออกไม่ได้ ก็ใช้วิธีขออนุญาตทำลาย ไม้เหล่านี้ถูกลำเลียงออกสู่ประเทศกัมพูชา โดยใช้รถเงินประดิษฐ์เอง โครงสร้างทำด้วยเหล็กเส้น และทิ้งไปทางกัมพูชาจะมีจุดซ่อนหน้าผาทั้งไม้ ไม้ทั้งหมดนำไปฟอกที่เวียดนามเข้าไปยังจีน

(2) กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ทำไม้อยู่ในประเทศรวมทั้งที่ชาวบ้านลำเลียงไปทางใต้ก็มีอย่างที่กรมศุลกากรจับได้ แต่ลำเลียงในลักษณะกองทัพนม อ้างว่าไว้ทำบ้าน ใช้วิธีการขนใส่รถทั่วไปอาจมีเจ้าหน้าที่รู้เห็น แต่ล่าสุดตรวจพบว่าเจาะกระเบรณนำไม้วางไว้ที่เซตซีส์รด์ 4 ท่อน ตกราคาท่อนละ 20,000 บาท (เดลินิวส์, 2554)

กรณีที่ 5 กลุ่มนายทุนจะจ้างชาวบ้านเข้าไปสำรวจในป่าว่า มีไม้พะยุงต้นไหนบ้างที่ต้นใหญ่เพียงพอพร้อมที่จะตัดได้แล้ว หลังจากนั้นชาวบ้านจะใช้มีดปลอกเปลือกไม้ให้รอบต้น (วิธีการทำไม้) เพื่อให้ไม้ต้นนั้นตายเร็ว ๆ หลังจากนั้นก็โค่นไม้พะยุงลงเพื่อเข้าสู่ขบวนการคบตาผู้รับผิดชอบต่อไป บางกรณีจะนำไม้จากประเทศเพื่อนบ้านบ้าง เพื่อเข้าสู่วิธีการสวมตอในไทย โดยเฉพาะศรีสะเกษ มีบางหมู่บ้านรับจ้างสวมตอไม้ หากินกันอย่างเป็นร่ำเป็นสัน ปัจจุบันนี้การสวมตอ ยังพอมีหลงเหลืออยู่บ้างกลยุทธ์ใหม่ล่าสุดที่ใช้กันในปัจจุบันนี้ จะใช้รถจักรยานยนต์วิบาก 20-30 คัน ตั้งเป็นกองทัพนม ทขอยกันลำเลียงออกมาจากป่า เพื่อมาบรรจุตู้คอนเทนเนอร์ที่จอดรออยู่ชายป่า "ส่วยสตีกเกอร์" นับว่าเป็นใบเบิกทางอันสำคัญ ให้กับผู้มีอิทธิพลชนไม่เถื่อน ผ่านด่านตรวจได้เป็นอย่างดี เมื่อผู้รับผิดชอบบนถนนหลวงมองเห็นสตีกเกอร์ส่วย มักต้องปล่อยผ่านไปโดยไม่ได้มีการตรวจสอบว่า ภายในตู้คอนเทนเนอร์นั้น ๆ มีสิ่งผิดกฎหมายหรือไม่ ปกติแล้ว ไม้พะยุง จะมีลักษณะเบา บรรทุกอย่างไรก็ไม่เกินน้ำหนักตามกฎหมายกำหนด แถมยังมีสตีกเกอร์เป็นใบเบิกทาง จึงผ่านด่านตรวจไปได้อย่างปลอดภัย หลังจากนั้น จะวิ่งตรงมาบริเวณด่านศุลกากรเพื่อลำเลียงไม้ไปสู่ปลายทางคือประเทศจีนการตรวจตราในส่วนของศุลกากรนั้นค่อนข้างละเอียด แต่พอค้าไม้พะยุงนั้นจะพยายามเจาะไปยังเจ้าหน้าที่ศุลกากรบางคนที่รับผลประโยชน์ เพื่อนำตู้คอนเทนเนอร์ไม้พะยุงออกนอกประเทศ กติกาในการเคลียร์กับทางศุลกากรบางคนนั้นไม่ได้ยากเย็นอะไรมากนัก หากยอมรับว่ามีไม้พะยุงก็จ่ายใต้โต๊ะตู้ละ 50,000 บาท หาก ศุลกากรตรวจพบเองจะต้องเสียเงินกินเปล่าตรงนี้ไม่น้อยกว่า 200,000 บาท (oknation.net, 2551)

กรณีที่ 6 พนักงานลาดตระเวนอุทยานแห่งชาติภูผายล ให้ข้อมูลว่า การลักลอบค้าไม้พะยุงจะมีวิธีการไม่แตกต่างจากขบวนการค้ายาบ้า โดยมีการตัดตอนผู้ที่ร่วมกลุ่มขบวนการเป็นทอดๆ โดยเจ้าหน้าที่ไม่สามารถตรวจพบความเชื่อมโยงได้ ส่วนใหญ่ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านรอบอุทยานจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการลักลอบตัดไม้และเป็นผู้ค้าไม้รายย่อยเสียเอง โดยผู้หญิงจะทำหน้าที่เข้าไป ซื้เป่า หรือ ซื้พิกัด วัตรอบ ว่ามีไม้พะยุงอยู่บริเวณใดบ้าง และจะได้รับค่าตอบแทนราคาต้นละ 500 -10,000 บาท ตามขนาด เมื่อแจ้งพิกัดแล้วจะมี มือเลื่อยเข้ามารับหน้าที่ต่อ ในบางพื้นที่พบว่าชาวบ้านจะเข้าป่าหาไม้พะยุงเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 10-15คน เดินป่าเพื่อกระจายกันออกหาไม้พะยุงทั้งที่ยังยืนต้นอยู่หรือที่ล้มแล้ว โดยทำเครื่องหมายไว้ ในกรณีที่นำเลื่อยยนต์ไปด้วย ก็จะแปรรูปกันตรงจุดที่พบทันที ผู้ต้องหารับจ้างขนไม้รายหนึ่ง รับสารภาพ หลังจากถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมว่า เขาได้รับการติดต่อจากนายหน้าว่าจ้างให้ไปส่งไม้พะยุงที่ชายแดนไทย ผัง จ.กาฬสินธุ์ โดยให้ขนไม้จำนวน 9 ท่อน และให้ค่าจ้างท่อนละ 1,000 บาท รวมทั้งหมดเป็นเงิน 9,000 บาท โดยผู้ว่าจ้างอ้างว่าเคลียร์เส้นทางไว้แล้ว

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการจับกุมผู้ลักลอบนำไม้ออกจากผืนป่าอนุรักษ์ได้แทบทุกวัน แต่เจ้าหน้าที่ก็ยอมรับว่าบรรดาผู้รับจ้างเป็นมือขนนั้นใช้เล่ห์กลสารพัดวิธีเพื่อตบตาเจ้าหน้าที่ในกรณีที่ไม่สามารถใช้เงินเคลียร์เส้นทางที่จุดตรวจ โดยรปภก็ยังคงเป็นพาหนะชั้นนำในการใช้ขนส่งไม้พะยุง แต่รถรับจ้างเหล่านี้และผู้ว่าจ้างมักนำรถไปดัดแปลง เช่น การเจาะกระบะแล้วเอาถังน้ำมันวางไว้ด้านล่างเพื่อให้สามารถบรรจุไม้ขนาดหน้า 4 แผ่นเหลี่ยมให้ได้จำนวนมาก ใช้รถคู่ขนโดยถอดเบาะออกทั้งหมด ใช้รถห้องเย็นติดสติ๊กเกอร์ยี่ห้อขนม ใช้รถบัสที่มีลักษณะเป็นรถห้องเย็น รถขนไอศกรีม หรือรถบรรทุกสินค้าชนิดอื่น แต่วางไม้ไว้ข้างใต้ หรือแม้แต่รถขายกับข้าว รถที่ใช้วิ่งขายของในตลาดนัด รถพวกนี้จะเสริมแหบนอกคันหนึ่งเพื่อเตรียมรับน้ำหนัก คนพวกนี้ไม่กลัวเพราะถ้าขนไม้ผ่านด่านไปได้ เขาจะได้ค่าจ้างเที่ยวละ 20,000 บาท แหล่งข่าวจากกองกำลังสุรศักดิ์มนตรี ให้ข้อมูลว่า เมื่อไม้พะยุงถูกขนข้ามโขงมาถึงฝั่งลาวแล้วก็จะมีการมวนวิธีในการนำสวมเข้าไควตาเป็นไม้ลาว จากนั้นบรรทุกใส่ตู้คอนเทนเนอร์ส่งไปยังประเทศจีน ผ่านเส้นทางหมายเลข 12 ในลาวเข้าไปยังด่านจาลอ ของประเทศเวียดนามทางตอนกลางของประเทศผ่านเมืองวิง แล้วมุ่งหน้าขึ้นทางเหนือสู่ชายแดนจีนที่เมืองหนานหนิง และบางส่วนก็แยกเส้นทางเข้าไปที่มณฑลเสฉวนของประเทศจีน (ศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อสิทธิพลเมือง, 2554)

กรณีที่ 7 ขบวนการลักลอบตัดไม้พะยุง จะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) ในส่วนของคนไทย จะเข้าไปลักลอบตัดในแนวเขตหมู่บ้านที่อยู่ติดป่าราว 1-5 กม. จากนั้นขนลำเลียงไปซุกซ่อนให้จมน้ำบริเวณอ่างเก็บน้ำ หรือฝั่งดิน ก่อนลอบเข้ามาลำเลียงใส่รถจีนไปรวมหมอน เพื่อขนขึ้นรถกระบะที่ใช้พืชผลทางการเกษตรปิดทับอำพรางตา แล้วนำผ่าน

ด่านศุลกากรตามแนวชายแดนไทย-ลาว เชื่อว่าจะมีการติดสินบนเจ้าหน้าที่ไว้เพื่อให้ลำเลียงผ่านไป
ได้ ในส่วนของเส้นทางลำเลียงของไทยจะใช้ตามแนวลำน้ำโขงใน จ.หนองคาย จ.บึงกาฬ
จ.นครพนม เมื่อข้ามไปฝั่งลาวแล้วก็จะขนย้ายต่อด้วยรถยนต์ไปยังเวียงจันทน์จนถึงจีน ซึ่งเป็นผู้รับ
ซื้อไม้พะยูงรายใหญ่

(2) ในส่วนของคนกัมพูชา จะมีการตั้งแคมป์กลางป่า มีกองกำลังที่มีอาวุธสงครามคอย
คุ้มกัน โดยลักลอบตัดไม้พะยูงตามแนวเทือกเขาพนมดงรัก บริเวณ จ.อุบลราชธานี จ.ศรีสะเกษ และ
จ.สุรินทร์ หากตัดตามสันเขาของเทือกเขาพนมดงรัก ไม้ก็จะถูกถีบให้ไหลลงไปในฝั่งกัมพูชาเอง
โดยไม่ต้องออกแรงมาก แต่บางแห่งพบว่าการรुक้าเข้ามาในพื้นที่ไทยถึง 8 กม. นอกจากนี้ยังมี
รายงานการไ้ชาเสพติดแลกเปลี่ยนกับการตัดไม้พะยูง ที่น่ากังวลคือพบเด็กนักเรียนบางส่วนหนี
เรียน เพื่อลักลอบไปตัดไม้ขาย (สโสรสื่อเดินทาง, 2554)

โดยได้รวบรวมไว้ตามภาพที่ 9

ภาพที่ 9 กรณีตัวอย่างวิธีการลักลอบขนไม้พะยูง

ไม้พะยูงที่ถูกนำทิ้งไว้ในคลอง ก่อนลักลอบขนออกไปนอกพื้นที่

ไม้พะยูง ลักลอบขนโดยใช้รถบรรทุกขนาดใหญ่และรถกระบะ

ภาพที่ 9 กรณีตัวอย่างวิธีการลักลอบขนไม้พะยูน (ต่อ)

ไม้พะยูนลักลอบขนทางเรือ ไม้พะยูนซุกซ่อนในตู้คอนเทนเนอร์

ที่มา: บุญลาภ (2554) : สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟฟ้า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2555)

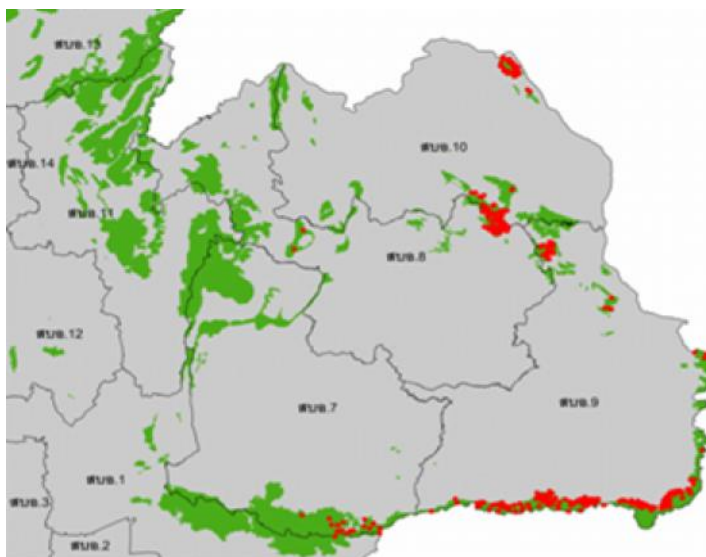
ทั้งนี้ การตรวจพบ สามารถระบุเส้นทางการลักลอบค้าไม้พะยูน ตามภาพที่ 10-11

ภาพที่ 10 เส้นทางการลักลอบขนย้ายไม้พะยูน

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟฟ้า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2555)

ภาพที่ 11 บริเวณรอบเขตแดนประเทศไทยที่ปรากฏพบการลักลอบขนย้ายไม้พะยูน

ที่มา: สำนักป้องกันปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2555)

3.3 การดำเนินการจับกุมคดีไม้พะยูน

จากข้อมูลในส่วนที่พบผู้กระทำความผิดในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติซึ่งกรมป่าไม้รับผิดชอบในส่วนของกรมป่าไม้ นับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2550 จนถึงในปี พ.ศ.2554 มีบันทึกตัวเลขจากการจับกุมมอดไม้พะยูน ได้เกือบ 1,000 คดี โดยยึดไม้พะยูนที่เป็นของกลางได้หลายหมื่นลูกบาศก์เมตร คิดเป็นมูลค่าความเสียหายของรัฐเกือบ 200 ล้านบาท จึงขอนำรายงานการดำเนินการจับกุมคดีไม้พะยูน ในปี พ.ศ.2554 เป็นบางส่วน ดังนี้ (ศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อสิทธิพลเมือง, 2554)

สำหรับ ข้อมูลคดีทำไม้พะยูนในส่วน of กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 (ตุลาคม 2554- พฤษภาคม 2555) มีจำนวน 664 คดี (คิดเป็นร้อยละ 40 จากคดีทำไม้ทั้งหมด 1,651 คดี) มีผู้กระทำความผิด 418 คน ได้ไม้ของกลาง 5,632 ท่อน/แผ่น/เหลี่ยม (คิดเป็น 590 ลูกบาศก์เมตร) มูลค่าประมาณ 120 ล้านบาท (ราคาประเมินที่ลูกบาศก์เมตรละประมาณ 2 แสนบาท) และเมื่อรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ตุลาคม 2552- 2555 พบว่ามีคดีเกี่ยวกับไม้พะยูน จำนวน 1,651 คดี มีผู้กระทำความผิด 957 คน ได้ไม้ของกลางจำนวน 14,775 ท่อน/แผ่น/เหลี่ยม (คิดเป็น 1,671 ลูกบาศก์เมตร) และท้องที่ที่ตรวจพบผู้ลักลอบกระทำความผิดมากที่สุดในสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9 อุบลราชธานี ครอบคลุม 6 จังหวัด คือ มุกดาหาร ยโสธร อำนาจเจริญ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี มีคดีเกี่ยวกับไม้พะยูน จำนวน 1,120 คดี มีผู้กระทำความผิด 637 คน ได้ไม้ของกลางจำนวน 10,303 ท่อน/แผ่น/เหลี่ยม (คิดเป็น 1,100 ลูกบาศก์เมตร)

ภาพที่ 12 การสนธิกำลังปราบปรามขบวนการลักลอบตัดไม้
ขนย้าย และค้าไม้พะยูงในประเทศไทย

ที่มา: บุญลาภ (2554) ที่มา, สำนักป้องกัน ปราบปราม และควบคุมไฟป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2555)

3.4 การป้องกันและปราบปรามการตัดไม้พะยูงในประเทศไทย

ปัญหาลักลอบตัดไม้พะยูงเป็นปัญหาระดับชาติ แม้ว่าทางหน่วยราชการจะได้พยายามป้องกันและปราบปรามอย่างเต็มที่ แต่ก็ยังมีปัญหาในการทำงาน เนื่องจากเป็นขบวนการที่มีเครือข่ายใหญ่ ผู้กระทำผิดทำกันเป็นระบบ และเชื่อว่าน่าจะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบางรายเกี่ยวข้องในขบวนการ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ลงนามบันทึกข้อตกลงร่วมกับ กระทรวงมหาดไทย ทหาร ตำรวจ เพื่อประสานความร่วมมือกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้ และได้มีแผนการปราบปรามและจับกุมผู้ลักลอบตัดไม้อย่างเร่งรัด (ภาพที่ 12) และเร่งดำเนินการ ผลักดันให้ไม้พะยุงเป็นไม้หวงห้ามเช่นเดียวกับไม้สัก และเตรียมขึ้นบัญชีไม้พะยุงเป็นไม้หายากใน บัญชีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งคุ้มครองชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ หรือไซเตส (นลินี, 2554)

การดำเนินการป้องกันและปราบปรามขบวนการลักลอบตัดไม้พะยุง ของ ส่วนราชการใน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้ง กรมป่าไม้ และ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และ พันธุ์พืช ได้แต่งตั้ง ชุดเฉพาะกิจปราบปรามการลักลอบทำไม้พะยุง ขึ้นเพื่อเป็นหน่วยดูแลพื้นที่ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก ที่มีการตัดไม้รุนแรงโดยจะเน้นการคานอำนาจเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนรู้เห็นหรือให้ความช่วยเหลือขบวนการลักลอบตัดและขนย้ายไม้ นอกจากนี้ยังมีแผนจะขอ ความร่วมมือไปยังประเทศที่ 3 คือ ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ซึ่งเป็นปลายทางไม้พะยุงด้วย ทั้งนี้ จากภาพถ่ายดาวเทียมที่ดูระบบเรือนยอดไม้ พบว่าป่าพะยุงของไทยเหลือ 1.2 แสนไร่ จาก 10 ล้าน ไร่ในอดีต และสถานการณ์ปัจจุบัน แม้การตัดจะลดลง แต่เชื่อว่ายังมีไม้ที่ถูกตัดแล้วและซุกอยู่ใน พื้นที่อีก 2-3 พันคิว

สถานการณ์การลักลอบตัดไม้ทำลายป่ายังคงวิกฤตมาก โดยเฉพาะไม้พะยุงถือว่าเป็น อันดับต้นๆที่มีการลักลอบตัดมากที่สุดในตอนนี้ จากในอดีตที่เคยเป็นไม้สัก ไม้กฤษณา และไม้ ประดู่ แต่ปรากฏว่าในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา ความต้องการของไม้พะยุงมีสูงมากในแถบประเทศจีน และเวียดนาม ถึงขั้นนายทุนจากต่างชาติเข้ามาสร้างเครือข่ายตัดไม้พะยุงในป่าบริเวณชายแดนไทย-ลาว และชายแดนไทย-กัมพูชา โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้มีความ รุนแรงมากขึ้น ซึ่งมีเงินหมุนเวียนกว่า 1.5 ล้านบาท/วัน

จากข้อมูลของกรมอุทยานฯ พบว่า พื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง ได้แก่ อุทยานฯภูจองนายอย เขตรักษาพันธุ์บุณยฤทธิ์-ยอดมน อุทยานฯเขาพระวิหาร เขตรักษาพันธุ์เขาพนมดงรัก เขตรักษา พันธุ์ห้วยศาลา และเขตรักษาพันธุ์ห้วยทับทัน-ห้วยสำราญ โดยพื้นที่ที่มีการลักลอบตัดไม้พะยุง มากที่สุดในปี พ.ศ.2553 ได้แก่

- (1) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พนมดงรัก
- (2) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้วยศาลา
- (3) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้วยทับทัน-ห้วยสำราญ

ส่วนในปี พ.ศ.2554 พื้นที่ที่มีการลักลอบตัดไม้พะยุงมากที่สุด ได้แก่

- (1) อุทยานแห่งชาติภูผายล

(2) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก

(3) อุทยานแห่งชาติภูพาน

ในปี พ.ศ.2555 พื้นที่ที่มีการลักลอบตัดไม้พะยุงมากที่สุด ได้แก่

(1) อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย

(2) อุทยานแห่งชาติภูพาน

(3) อุทยานแห่งชาติภูผายล

3.4.1 การแก้ไขปัญหาเชิงรุก

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังเริ่มสร้างแนวร่วมของภาคประชาชน คือ ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.) ตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่มีพระราชดำริให้จัดราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่ามาตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้จะคอยส่งข้อมูลพร้อมแจ้งเบาะแสว่ามีใครร่วมกระบวนกรบ้าง และสามารถสืบต่อจนสามารถจับกุมผู้กระทำผิดได้ ด้วยความตั้งใจเพื่อสนองพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยทรงรับสั่งถึงความเป็นห่วงปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยุง ก็เหมือนกับว่าเรามีพระองค์ท่านอยู่เบื้องหลังคอยเป็นกำลังใจอยู่ (กรมอุทยานฯ, 2554)

นอกจากนี้ยังได้หามาตรการป้องกันกรลักลอบตัดไม้พะยุง โดยเตรียมเสนอขอแก้ไขพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.2530 เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงจากที่กำหนดไม้พะยุงเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้หวงห้ามธรรมดา ให้เป็นไม้หวงห้ามประเภท ข. ไม้หวงห้ามพิเศษ และอีกแนวทางหนึ่งคือเสนอให้ไม้พะยุงอยู่ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าใกล้สูญพันธุ์ (CITES) เพื่อป้องกันไม่ให้มีการเคลื่อนย้ายและการค้าระหว่างประเทศ แต่ต้องนำเสนอเข้าที่ประชุมอาเซียนเพื่อขอเสียงสนับสนุนก่อน โดยจะผลักดันเรื่องนี้ให้ได้ในการประชุมไซเตส ครั้งที่16 ซึ่งประเทศไทยจะเป็นเจ้าภาพในปี พ.ศ.2556 ระหว่างนี้จึงได้ให้เร่งสำรวจและศึกษาวิจัยความสำคัญของไม้พะยุงเพื่อให้นานาชาติเห็นถึงความสำคัญ

คำว่า “ไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้หวงห้ามธรรมดา” หมายถึง เป็นไม้ที่ห้ามเคลื่อนย้ายของออกนอกป่า หากจะทำจำเป็นต้องมีการขออนุญาตทำไม้ก่อน (แต่ขณะนี้ไม่มีการให้สัมปทานทำไม้พะยุงแล้ว) และการลักลอบตัดไม้ก็ถือว่ามีความผิด แต่โทษจากการลักลอบตัดไม้เหล่านี้ก็ยังไม่ใช่ว่าโทษหนักมาก เพียงแค่ปรับ 10,000 บาท หรือจำคุก 2-5 ปี แล้วแต่ความผิด ซึ่งส่วนใหญ่ชาวบ้านที่ถูกจับได้นั้นจะโดนลงโทษปรับ แต่การจำคุก คงรองลงอาญาไว้ อันเป็นบทลงโทษที่ไม่รุนแรง จึงยังมีผู้คนเสี่ยงเข้ามาทำผิดกันมาก

ส่วนไม้พะยู่ที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของชาวบ้าน ไม่ได้หวงห้ามตามกฎหมาย และสามารถเคลื่อนย้ายได้ จึงเป็นปัญหาที่มีผู้นำมาอ้างว่าเป็นไม้ที่นำออกมาจากที่ดินกรรมสิทธิ์ ซึ่งเรื่องนี้เป็นปัญหาที่ต้องเข้มงวดและระมัดระวัง ทั้งๆที่ได้สำรวจแล้วพบว่า 99% ไม่มีไม้พะยู่เหลืออยู่ในที่ดินกรรมสิทธิ์ของประชาชนแล้วก็ตาม

สำหรับเรื่องการนำไม้พะยู่จากต่างประเทศผ่านทางไทยเพื่อส่งไปประเทศอื่นและเกิดช่องว่างให้มีการสวมไม้ผิดกฎหมายเข้าแทนที่ กรณีนี้ทางกรมป่าไม้รายงาน ว่า คณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็นข้อกฎหมายแล้วว่าการนำไม้ผ่านแดนโดยการถ่ายลำ ต้องมีใบเบิกทางสำหรับไม้ที่ผ่านแดนจะมีการตรวจสอบชนิดไม่ว่าเป็นไม้ที่ผิดกฎหมายเข้ามาสวมแทนที่หรือไม่ เพื่อป้องกันการลักลอบการส่งออกไม้พะยู่อีกทางหนึ่ง

ในการป้องกันและปราบปรามการตัดไม้พะยู่ในประเทศไทยนอกจากหน่วยงานภาครัฐจะได้ดำเนินการร่วมมือการปราบปรามและจับกุม รวมทั้งการสร้างขบวนการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนในการช่วยเฝ้าระวังและแจ้งเบาะแสให้แก่หน่วยงานภาครัฐ เพื่อดำเนินการตามกฎหมาย ถึงแม้ว่าบทลงโทษตามกฎหมายดังกล่าวยังไม่รุนแรง แต่ขณะนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการทบทวนและปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น นอกจากมาตรการดังกล่าวการจะแก้ไขปัญหา ขบวนการลักลอบตัดไม้พะยู่ให้ครบวงจรนั้น จะต้องมีการเสริมเพื่อไม่ให้ไม้พะยู่ถูกนำขนย้ายไปใช้ประโยชน์ได้ มาตรการดังกล่าวประกอบด้วย มาตรการเก็บรักษาไม้พะยู่ของกลาง แนวทางการใช้ประโยชน์ของกลาง มติคณะรัฐมนตรีและแนวทางอื่นๆ ในการจัดการไม้พะยู่ของกลาง รวมทั้งการดำเนินคดีตามกฎหมาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.4.2 มาตรการเก็บรักษาไม้พะยู่ของกลาง

ดังสถิติคดีไม้พะยู่ที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้แจ้งความดำเนินคดี ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 – 2555 พบว่า สามารถตรวจยึดจับกุมได้รวม 1,420 คดี จับกุมผู้ต้องหาได้ รวม 791 คน ตรวจยึดไม้พะยู่ได้รวม 12,548 ท่อน/แผ่น/เหลี่ยม รวมปริมาตร 1,445 ลบ.ม. แบ่งเป็นไม้พะยู่ของกลางที่นำมาเก็บรักษาไว้ที่หน่วยงานของกรมฯ จำนวน 11,200 ท่อน/แผ่น/เหลี่ยม ปริมาตร 1,203.97 ลบ.ม. และไม้พะยู่ของกลางที่ทิ้งไว้ในที่เกิดเหตุ จำนวน 1,338 ท่อน/แผ่น/เหลี่ยม ปริมาตร 241.04 ลบ.ม. สรุปรวมไม้พะยู่ของกลางที่อยู่ระหว่างการดำเนินคดี จำนวน 12,068 ท่อน/แผ่น/เหลี่ยม ปริมาตร 1,394.29 ลบ.ม. และไม้พะยู่ของกลางที่ตกเป็นของแผ่นดินแล้ว จำนวน 480 ท่อน/แผ่น/เหลี่ยม ปริมาตร 50.29 ลบ.ม.

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้กำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการจัดการของกลาง และเก็บรักษาไม้พะยู่ของกลาง โดยสรุปคือ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และ

พันธุ์พืช และกรมป่าไม้ได้ร่วมกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาไว้ 3 ด้าน คือ

- 1) มาตรการป้องกันไม่ให้ไม้พะยูนถูกตัดออกจากป่า
- 2) มาตรการตรวจปราบปรามการครอบครองและการเคลื่อนย้ายไม้พะยูน
- 3) มาตรการป้องกันไม่ให้ไม้พะยูนออกนอกประเทศ

สำหรับการปฏิบัติงานทางกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้จัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกกิจปราบปรามการลักลอบทำไม้พะยูน ท้องที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือรวมทั้งจัดทำแผนสนธิกำลังจากหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดกรมอุทยานฯ กว่า 1,000 นาย เข้าปราบปรามการลักลอบทำไม้พะยูนในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ท้องที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจากการดำเนินการตามแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว สามารถตรวจยึดจับกุม จำนวน 376 คดี จับกุม ผู้ต้องหา จำนวน 109 คดี / 205 คน ตรวจยึดไม้พะยูนจำนวน 2,631 ท่อน/แผ่น/เหลี่ยม รวมปริมาตร 312.81 ลบ.ม. ส่งผลให้ความรุนแรงของปัญหาการลักลอบทำไม้พะยูนมีแนวโน้มคลี่คลายลงและอยู่ในภาวะซึ่งสามารถยับยั้งควบคุมได้

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีขั้นตอนในการปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาไม้ของกลาง กล่าวคือ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจยึดไม้พะยูนของกลางแล้ว จะทำการชักลากขนย้ายไม้ของกลางไปเก็บรักษาไว้ ณ ที่ปลอดภัยที่หน่วยงานผู้ตรวจยึดเห็นสมควร อาทิเช่น หากตรวจยึดได้ในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ในความรับผิดชอบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ก็จะนำไม้ของกลางไปเก็บรักษาไว้ที่อุทยานแห่งชาติ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่เกิดเหตุ และตรวจยึดนั้นๆ แต่หากไม้พะยูนของกลางนั้นเป็นไม้ที่มีขนาดใหญ่ ยากต่อการชักลาก ขนย้าย ไม่มีเส้นทางชักลากหรือหากเข้าไปชักลากจำเป็นจะต้องตัดเส้นทางชักลากใหม่ อันจะทำให้ป่าเสียหายยิ่งขึ้นหรือเป็นช่องทางให้มีการกระทำผิดเพิ่มขึ้นอีกไม่คุ้มค่าต่อการนำออกมาเก็บรักษา หรือพื้นที่เกิดเหตุเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย โดยเฉพาะพื้นที่ตามแนวชายแดนที่มีความอ่อนแอต่อการปะทะ และกับระเบิด ก็จะทิ้งไว้ในที่เกิดเหตุโดยแยกเป็นกรณีไม้ของกลางในเขตอุทยานแห่งชาติ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ให้บันทึกเหตุผลข้อเท็จจริง ไว้เป็นหลักฐาน พร้อมแจ้งพนักงานสอบสวนทราบและรายงานผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็ว โดยไม่ต้องขออนุมัติอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช แต่ถ้าเป็นพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ต้องรวบรวมข้อเท็จจริงพร้อมหลักฐานรูปถ่ายไม้ของกลาง และสถานที่เกิดเหตุ รายงานอธิบดีกรมอุทยานฯ เพื่อพิจารณาสั่งการให้ทิ้งไม้ของกลางไว้ในที่เกิดเหตุได้เป็นราย ๆ ไป ทั้งนี้เป็นการปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ ลงวันที่ 1 มกราคม 2532 ข้อ 3 วรรคหนึ่ง และตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการ

ปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ.2533 ข้อ 6 วรรคหนึ่ง

3.4.3 มาตรการใช้ประโยชน์ไม้พะยุงของกลาง

การจำหน่ายไม้ของกลาง ไม่ว่าจะเป็นไม้ของกลางระหว่างคดีหรือคดีถึงที่สุดแล้ว ห้ามจำหน่ายไม้ของกลางที่ตรวจยึดได้ตามความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ (โดยกรมป่าไม้) และอุทยานแห่งชาติ เช่นเดียวกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ตามบัญชารัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2548 ท้ายหนังสือคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง กรณีไม้ของกลางที่ถูกลักลอบตัดในพื้นที่ป่าสาละวิน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ นร (กมส) 0109/296 ลงวันที่ 25 มกราคม 2548

อนึ่งตรวจสอบแล้วไม้ของกลางส่วนใหญ่ยังไม่ตกเป็นของแผ่นดิน สืบเนื่องจากคดีส่วนใหญ่ไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิด ประกอบกับไม้พะยุงของกลางที่เก็บรักษาไว้โดยหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีประเด็นปัญหาในข้อเท็จจริงและข้อจำกัดด้านระเบียบกฎหมาย อันได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการชักลาก การเก็บรักษา การเสี่ยงต่อการสูญหาย หรือเสียหายของไม้ของกลาง และต้องใช้ระยะเวลาในการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดี อย่างไรก็ดี ตามเมื่อปีพ.ศ. 2552 กรมอุทยานฯ ได้มีการอนุมัติให้มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในพระบรมราชูปถัมภ์ นำไม้พะยุงของกลางที่ตรวจยึดได้ในเขตอุทยานแห่งชาติ ซึ่งตกเป็นของแผ่นดินแล้ว จำนวน 12 ท่อน/เหลี่ยม ปริมาตร 1.13 ลบ.ม. เพื่อไปจัดสร้างศาลปัด

สำหรับการกำหนดมาตรการในการใช้ประโยชน์จากไม้พะยุงของกลาง ในปัจจุบันหน่วยงานผู้รับผิดชอบอยู่ระหว่างการดำเนินการตามนโยบายของนายกรัฐมนตรีที่ให้ยกเลิกการจำหน่ายไม้พะยุงของกลาง กับให้หน่วยงานที่รับผิดชอบคดีไม้พะยุงของกลางเร่งรัดดำเนินคดีให้ถึงที่สุดโดยเร็ว และให้กรมป่าไม้รับผิดชอบการเก็บรักษาไม้พะยุงของกลาง รวมทั้งให้พิจารณานำไม้พะยุงของกลางไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติแล้ว

3.4.4 มติคณะรัฐมนตรีและแนวทางอื่นๆ ในการจัดการไม้พะยุงของกลาง

1) มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2551 ห้ามการนำเข้าไม้และสิ่งประดิษฐ์ที่ทำด้วยไม้พะยุง รวมทั้งห้ามการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร โดยคณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบห้ามการนำเข้าไม้และสิ่งประดิษฐ์ที่ทำด้วยไม้พะยุงจากราชอาณาจักรกัมพูชาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมทั้งห้ามการส่งออกไปนอกราชอาณาจักรด้วย

2) นายกรัฐมนตรี (นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) ลงนามอนุมัติแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับไม้พะยุงของกลาง ดังนี้

- ให้ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2551 โดยยังคงห้ามการประมุขยาไม้มะยงของกลางต่อไป
- ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบคดีไม้มะยงของกลาง เร่งรัดการดำเนินคดีให้ถึงที่สุดโดยเร็ว เพื่อให้สามารถดำเนินการต่อไม้มะยงของกลางได้โดยไม่ขัดต่อข้อกฎหมาย
- ให้กรมป่าไม้รับผิดชอบการเก็บรักษาไม้มะยงของกลาง
- พิจารณานำไม้มะยงของกลางไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศไทยให้มากที่สุดตามหนังสือศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 4 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ฉบับที่ 5113/29 ลงวันที่ 11 เมษายน 2554

3) กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 4 ได้ดำเนินการจัดประชุมเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2555 เพื่อพิจารณาร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการนำของกลางซึ่งเป็นไม้มักค่าสูง เช่น ไม้มะยง ไม้มัก มาใช้ประโยชน์ โดยมีองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ ประกอบด้วยรองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวง และผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นรองประธานกรรมการ / กรรมการ ผู้อำนวยการศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 4 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อพิจารณาการนำไม้มะยง ไม้มักของกลางที่มีค่าสูง ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นส่วนรวม อย่างรอบคอบและเหมาะสม สามารถตรวจสอบได้อย่างโปร่งใสและเป็นรูปธรรม ไม่ส่งผลให้ความต้องการไม้มักค่าในประเทศเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งไม่เกิดผลกระทบด้านอื่นๆ นำเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อโปรดพิจารณาตามแต่งตั้ง

3.4.5 การดำเนินคดีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องนำมาบังคับใช้ในการกระทำผิดเกี่ยวกับ กฎหมายป่าไม้ และทรัพยากรของชาติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติ ป่าไม้ พุทธศักราช 2484 , พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507, พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 , พ.ร.บ.สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535, พ.ร.บ.เลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ.2545 และ พ.ร.บ.สุลกากร พ.ศ.2469 ฯลฯ (รายละเอียดตามภาคผนวก ข) พระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา ฐานความผิด บทกำหนดโทษ ที่เกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดตามกฎหมายป่าไม้ , ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การกระทำความผิด ที่กฎหมายบัญญัติ และกำหนดโทษไว้ ตาม กฎหมายป่าไม้ และ กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรของชาติอื่นๆและสิ่งแวดล้อม มี พระราชบัญญัติหลายฉบับที่เกี่ยวข้อง ดังกล่าวข้างต้น (ตำรวจภูธรภาค 3, 2554)

3.5 การแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศและข้อเสนอแนะ

โดยภาพรวมในแถบประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะมีข้อด้อยคือ การมุ่งเน้นที่จะพัฒนาแต่ด้านเศรษฐกิจเพื่อให้ตนเองกลายเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วเทียบเท่าตะวันตก ทั้ง ๆ ที่ในภูมิภาคนี้ได้เปรียบกว่าในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติที่ยังอุดมสมบูรณ์ และที่ผ่านมามีแนวโน้มเพราะประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างตะวันตกได้พัฒนามาสู่จุดที่ทำให้สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่ไปแล้ว จึงมีแนวคิดที่จะปกป้องทรัพยากรธรรมชาติของตัวเองและหาประโยชน์จากประเทศอื่นที่มีความสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติมากกว่า โดยการกระจายเงินทุนเข้าไปสู่ประเทศกำลังพัฒนาเพื่อสร้างค่านิยมว่า การที่มีโรงงานอุตสาหกรรมมากมายในประเทศกำลังพัฒนาเหล่านั้นเป็นสัญลักษณ์ในการพัฒนาเข้าสู่ความเจริญของประเทศ

จากการประชุมร่วมในเวทีโลก เมื่อปี ค.ศ.1992 ที่ประเทศบราซิลกรุงริโอ เดอจาเนโร ได้มีมติร่วมกันในการขอความร่วมมือจากทุกประเทศตาม Agenda 21 เพื่อให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ป้องกันไม่ให้ทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละประเทศถูกทำลายไปมากกว่าที่เป็น ซึ่งเท่ากับเป็นการช่วยปกป้องโลกจากการขาดสมดุลทางธรรมชาติ จะมีผลกระทบอย่างรุนแรงในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้น ประเทศที่มีฐานทรัพยากรทางธรรมชาติมากเป็นการได้เปรียบในด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นข้อต่อรองในเรื่องอื่น ๆ ได้ จึงค่อนข้างจะมีความสำคัญ

สำหรับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนประกอบด้วยประเทศต่าง ๆ ๑๐ ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย สิงคโปร์ บรูไน ลาว กัมพูชา พม่าและเวียดนาม ซึ่งมีความหลากหลายทั้งด้านการเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจและสังคม มีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มากที่สุดในโลก เนื่องจากอยู่เขตป่าฝนเขตร้อน แต่หลายปีมานี้ได้เผชิญกับปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหามลพิษนานัปการ ทุกประเทศมีปัญหาดียวกันคือการทำลายป่าซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรและความหลากหลาย (ยกเว้นประเทศสิงคโปร์) เกิดความเสื่อมโทรมของดิน น้ำตามธรรมชาติ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ไฟป่าที่รุนแรง หมอกควันฝุ่นละอองข้ามประเทศ การพังทลายของหน้าดิน(ที่มา: www.wri.org/facts/countrydata.html (information updated by country experts) (may:2002) อ้างโดยโสภารัตน์ จารุสมบัติ (2546)

ดังนั้น ในภูมิภาคอาเซียนจึงได้ตระหนักและให้ความร่วมมือในประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคมาตั้งแต่ ค.ศ.1977 ภายใต้โครงการ ASEP1:ASEAN Environment Programme ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก UNEP(WWW: aseansec.or.(May:2002) โดยในปี ค.ศ. 1981 ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมฉบับแรกของอาเซียนที่ให้ประเทศสมาชิกร่วมมือกันปฏิบัติครอบคลุม 4 เรื่อง คือ (1) สร้างสำนึกร่วมทางสิ่งแวดล้อม (2) ออกกฎหมายและบังคับใช้มาตรการ

ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (3) ได้พิจารณานำเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามในการพัฒนา และ (4) สนับสนุนการพัฒนาโครงการให้ความรู้ทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งบทบาทดังกล่าวในเบื้องต้นได้ร่วมกันผลักดัน เน้น ด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเล เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านมลพิษข้ามแดน และด้านข้อมูล จิตสำนึกสิ่งแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมศึกษา แต่เหมือนเป็นการปล่อยปละละเลยปัญหามานาน จึงยากต่อการแก้ไขและลักษณะปัญหากระทบถึงกันทั้งภูมิภาค ทำให้เกิดปัญหาข้ามชาติที่จำเป็นต้องร่วมมือร่วมใจกัน ในการจัดการปัญหา จึงต้องร่วมกันคิดหามาตรการ กลไกต่าง ๆ เพื่อรับมือ ป้องกัน และบังคับใช้อย่างจริงจัง เป็นเรื่องซึ่งต้องยกเว้นไว้เป็นส่วนรวม เป็นกลาง และควรเป็นเรื่องเฉพาะ ซึ่งต้องทำงานอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ และบางครั้งต้องมีจุดยืนในการเข้าแทรกแซงกิจการภายใน (intervention) เพื่อไม่ให้ปัญหามานปลาย เพราะระหว่างที่ทุกประเทศต้องการพัฒนา สังคม จึงต้องคำนึงถึงต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการรวมเป็นประชาคมอาเซียน จึงมีความสำคัญมากในการกำหนดบทบาทจากความร่วมมือในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 เพื่อแก้ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มี ๒ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

(1) ความร่วมมือตั้งรับในประชาคมสังคม-วัฒนธรรมอาเซียน (ASCC)

คือ ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ดังนี้ การพัฒนาความร่วมมือในกลุ่มอาเซียน เพื่อประโยชน์ร่วมกันโดยเฉพาะความร่วมมือในการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการลดก๊าซเรือนกระจก และการปรับตัว รวมทั้งการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันอย่างยั่งยืน อาทิ ด้านทรัพยากรน้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนสร้างแนวร่วมเพื่อสร้างอำนาจต่อรองในเวทีระหว่างประเทศด้านการค้า การลงทุน และสิ่งแวดล้อม

(2) ด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) มียุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ดังนี้

- จัดตั้งและพัฒนากองทุนคาร์บอน เพื่อเป็นแหล่งรับซื้อคาร์บอนเครดิตและคาร์บอนออฟเซตในประเทศ ตลอดจนการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้ง ASEAN Carbon Market ของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

- เตรียมมาตรการรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากมาตรการทางการค้าและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะมาตรการภาษีที่เก็บกักสินค้าข้ามพรมแดน (Border Tax Adjustments: BTAs) ตามบทบัญญัติของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariffs and Trade: GATT) ซึ่งอาจนำมาใช้ในการ

เก็บภาษีคาร์บอน ณ จุดผ่านแดน การบังคับซื้อใบอนุญาตปล่อยก๊าซเรือนกระจก การเก็บภาษีคาร์บอนกับสินค้านำเข้า และการใช้มาตรการที่ไม่ใช่ภาษี เช่น มาตรการฉลากคาร์บอน ฉลากแสดงข้อมูลการใช้น้ำ (Water Footprint) เป็นต้น

สำหรับการบริหารจัดการป่าไม้เพื่อการพัฒนาสู่ประชาคมโลก กรณีสถานการณ์การลักลอบตัดและค้าไม้พะยูงนั้น ประเทศในกลุ่มอาเซียนรอบพรมแดนประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง คือ กัมพูชา เวียดนาม ลาว มาเลเซีย พม่า และสิงคโปร์ ประเทศนอกกลุ่มอาเซียนที่เป็นแหล่งรับซื้อ คือ จีน สอังก

ดังนั้นประเด็นเท่าที่ในการตั้งรับและข้อเสนอแนะด้านการต่างประเทศที่สำคัญในเบื้องต้นของการแก้ไขปัญหา คือ การเจรจาระดับพื้นที่ JBC (Joint Boarder Committee) หรือเจรจาด้านการทหาร GBC (General Boarder Committee) หากปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขจึงจะนำมาสู่การเจรจาระหว่างรัฐบาล JC (Joint Committion) สามารถแยกสถานการณ์ได้ ดังนี้

(1) กรณีไทย-กัมพูชา

สำหรับการตัดไม้ภายในประเทศของแต่ละประเทศทั้งไทยและกัมพูชา มีกฎระเบียบและมาตรการในการป้องกันปราบปรามในดินแดนของตนอย่างเข้มข้นอยู่แล้ว แต่ฝ่ายใดต้องการดำเนินการตามกฎหมายของฝ่ายตรงข้าม ในส่วนของประเทศไทยเองก็พบปัญหาการลักลอบตัดไม้ภายในประเทศมาก

ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 เป็นต้นมาจากข้อมูลพบว่า มีการว่าจ้างให้ชาวบ้านชาวกัมพูชามาขนย้ายไม้พะยูงซึ่งถูกลักลอบตัดในฝั่งประเทศไทยกลับไปยังฝั่งประเทศกัมพูชา เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยเข้าจับกุมก็มีการปะทะกันจนถึงขั้นเสียชีวิต ประเด็นนี้ถือเป็นการตัดและทำไม้ข้ามแดน แต่ที่ผ่านมามีพบว่า ในการเจรจาไม่สามารถเชื่อมโยงให้เป็นการพูดในประเด็นเดียวกัน กัมพูชามุ่งเน้นแต่ประเด็นที่ฝ่ายไทยทำให้ชาวกัมพูชาเสียชีวิต แต่ไม่พูดถึงต้นเหตุในการเข้ามาขนย้ายไม้จากฝ่ายไทยไปกัมพูชา ส่วนประเทศไทยไม่ต้องการให้มีการเข้ามาลักลอบทำไม้ข้ามแดน

ดังนั้น การที่กระทรวงการต่างประเทศได้จัดทำหลักการแนวทาง (Guidelines) ให้ทั้งสองประเทศได้เข้าใจตรงกันสามารถยึดถือและนำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังนี้

- ให้มีการตกลงร่วมกันกำหนดจุดประสานงานในระดับพื้นที่
- ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องอย่างทันท่วงทีให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อป้องกันการเข้าใจผิด โดยมีความเป็นกลางไม่เข้าข้างหรือสนับสนุนผู้กระทำผิด แม้ว่าจะเป็นประชาชนของตัวเอง
- ให้มีการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนทั้งสอง

ประเทศ รวมทั้งประเทศผู้รับซื้อไม้เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นในการกระทำความผิดกฎหมายกรณีการลักลอบตัดไม้

- ให้ยึดแนวทางข้อตกลงร่วมระดับประเทศ ระดับภูมิภาคหรือประชาคมโลกอย่างเคร่งครัด เช่น ตามกฎบัตรอาเซียน เป็นต้น

(2) กรณีไทย-เวียดนาม-ลาว

สำหรับเวียดนามและลาว จากข้อมูลการลงสำรวจในพื้นที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช พบว่า ส่วนใหญ่เข้ามามีบทบาทหรือทำหน้าที่เป็นพ่อค้าคนกลาง รับการสั่งซื้อจากประเทศจีนและมาว่าจ้างคนในท้องถิ่นให้หาสินค้าตามที่ต้องการ

แม้ว่าประเทศไทยโดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมป่าไม้จะได้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันการลักลอบนำไม้พะยุงออกนอกประเทศทุกรูปแบบทุกเส้นทาง โดยประสานงานด้านการข่าวและการสืบสวนเกี่ยวกับการขนย้ายไม้ส่งออกตามท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือกรุงเทพฯ และท่าเรือต่างๆ ทางภาคตะวันออก และตามแนวชายแดนไทย – ลาว (ลำน้ำโขง) บริเวณจังหวัดหนองคาย บึงกาฬ นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี อย่างเข้มข้นแล้วก็ตาม แต่ก็ยังตรวจพบและจับกุมผู้กระทำผิดได้อย่างสม่ำเสมอ

ดังนั้น ในการเตรียมการกระทรวงการต่างประเทศจึงควรจัดทำหลักการแนวทางเพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันสามารถยึดถือและนำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

- เนื่องจากทั้งเวียดนามและลาวเป็นประเทศสมาชิกอาเซียน จึงควรต้องปฏิบัติ ยึดแนวทางข้อตกลงร่วมตามกฎบัตรอาเซียน และหรือประชาคมโลก อย่างเคร่งครัด โดยไม่กระทำผิดเสียเองเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม

- ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องอย่างทันท่วงทีให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อป้องกันการเข้าใจผิด โดยมีความเป็นกลางไม่เข้าข้างหรือสนับสนุนผู้กระทำผิด

- ให้มีการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจขอความร่วมมือจากประชาชน รวมทั้งประเทศผู้รับซื้อไม้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสืบเนื่องจากการกระทำความผิดกฎหมายกรณีการลักลอบตัดไม้ และการมีส่วนร่วมในการซื้อขายไม้พะยุงหรือไม้อื่น ๆ ด้วย

(3) กรณีไทย-จีน-ฮ่องกง (รวมทั้งสิงคโปร์)

สถานการณ์ในปัจจุบันไทยถือว่าเป็นประเทศผู้มิแหล่งไม้พะยุงจากธรรมชาติเพียงประเทศเดียวเท่านั้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และจีนก็เป็นประเทศปลายทางแหล่งใหญ่ที่รับซื้อ

ไม้พะยูน โดยทราบคืออยู่แล้วว่า ประเทศไทยมีข้อกฎหมายที่ไม่สามารถซื้อขายไม้ได้เนื่องจากเป็นไม้หวงห้ามและไม่มี ไม้ในป่าปลูก ดังนั้นไม้ที่ออกไปในตลาดจึงเป็นไม้จากป่าธรรมชาติเท่านั้น จึงถือว่าผิดกฎหมาย เท่ากับจีน ฮองกงและสิงคโปร์ ไม่เคารพในกฎระเบียบในเวทีภูมิภาคและเวทีโลก สนับสนุนให้มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างกว้างขวางในประเทศอื่น โดยตัวเองได้รับผลประโยชน์ทางการค้า

ดังนั้น ในการเตรียมการกระทรวงการต่างประเทศควรจัดทำหลักการแนวทางภายใต้หลักวิชาการและจุดยืนที่ถูกต้อง ให้ประเทศเหล่านั้นได้เข้าใจตรงกันสามารถยึดถือและนำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

- ให้ความเคารพ ปฏิบัติ ยึดแนวทางข้อตกลงร่วมตามกฎบัตรอาเซียน และหรือประชาคมโลก อย่างเคร่งครัด โดยไม่กระทำผิดเสียเองเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยอาเซียนต้องต้องยกประเด็นเข้าหารือในการประชุมสำคัญ ๆ เพื่อผลักดันและขอความร่วมมือ

- ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องอย่างทันท่วงทีให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อป้องกันการเข้าใจผิด โดยมีความเป็นกลางไม่เข้าข้างหรือสนับสนุนผู้กระทำผิด

- ให้มีการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน รวมทั้งประเทศผู้รับซื้อไม้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในการกระทำความผิดกฎหมายกรณีการลักลอบตัดไม้ การมีส่วนร่วมในการซื้อขายไม้พะยูนหรือไม้อื่น ๆ ด้วย

- จัดให้มีการเจรจาพหุภาคี ทวิภาคี แล้วแต่กรณีไป

ทั้งนี้ให้มีการประสานขอข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเปรียบเทียบในการเจรจาต่อรองด้วย มิเช่นนั้นจะไม่ทันการณ์

(4) กรณีไทย-มาเลเซีย

เนื่องจากบริเวณพรมแดนไทยและประเทศมาเลเซียมีผลกระทบเกี่ยวกับการเลี้ยงขนมไม้พะยูนออกนอกประเทศไทยทางด่านปาดังเบซาร์ ดังนั้นจึงต้องขอความร่วมมือและประสานงานในการเตรียมการจัดทำหลักการแนวทาง ความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาภายใต้หลักวิชาการและจุดยืนที่ถูกต้อง ให้เข้าใจตรงกันสามารถยึดถือและนำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

- ให้ความเคารพ ปฏิบัติ ยึดแนวทางข้อตกลงร่วมตามกฎบัตรอาเซียน และหรือประชาคมโลก อย่างเคร่งครัด โดยไม่กระทำผิดเสียเองเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยอาเซียนต้องต้องยกประเด็นเข้าหารือในการประชุมสำคัญ ๆ เพื่อผลักดันและขอความร่วมมือ

- ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องอย่างทันท่วงทีให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อป้องกันการเข้าใจผิด โดยมีความเป็นกลางไม่เข้าข้างหรือสนับสนุนผู้กระทำผิด

- ให้มีการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน รวมทั้งประเทศผู้รับซื้อไม้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในการกระทำความผิดกฎหมายกรณีการลักลอบตัดไม้ การมีส่วนร่วมในการซื้อขายไม้พะยูนหรือไม้อื่น ๆ ด้วย

- จัดให้มีการเจรจาพหุภาคี ทวิภาคี แล้วแต่กรณีไป

ทั้งนี้ให้มีการประสานขอข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเปรียบเทียบในการเจรจาต่อรองด้วย มิเช่นนั้นจะไม่ทันการณ์

(5) กรณีไทย-พม่า

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดน จังหวัดตาก นับว่าเป็นวาระสำคัญของรัฐบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 โดยเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม .2553 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการแนวทางการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนจังหวัดตาก โดยให้ดำเนินการในลักษณะชุมชนที่ไร้พรมแดนระหว่างกัน เพื่อเป็นการส่งเสริมการขยายตัวของภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมชายแดน อีกทั้งเป็นการรองรับการเชื่อมโยงระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) ในอนาคต ทั้งนี้ เมื่อ 26 เมษายน.2554 คณะรัฐมนตรีมีมติ เห็นชอบในหลักการให้ใช้พื้นที่ป่าไม้ถาวร จำนวน 5,603 ไร่ 56 ตารางวา ระหว่างตำบล แม่ปะ - ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอดดังกล่าว

แม้ว่าในปัจจุบันจะยังไม่มีข่าวว่า พบการลักลอบตัดไม้พะยูนก็ตาม แต่ในอนาคตเมื่อมีการพัฒนาและเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 แน่นนอนว่าการคมนาคมขนส่งต่าง ๆ จะเจริญก้าวหน้ามากขึ้นขอบเขตแดนต่าง ๆ เชื่อมโยงถึงกัน จะยากในการควบคุมดูแล แม้ปัญหาการค้ายาเสพติดทุกวันนี้ก็ทะลักเข้าสู่ประเทศไทยจนไม่สามารถป้องกันได้ จากข้อมูลในการศึกษาดูงานปัญหาชายแดนไทย-พม่าบริเวณจังหวัดตากเมื่อต้นเดือนมิถุนายน 2555 ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ทหารและหน่วยงานภาครัฐที่ได้ปฏิบัติงานร่วมกันได้สรุปสถานการณ์การทำลายทรัพยากรป่าไม้ ไว้ดังนี้

ในพื้นที่ จังหวัดตาก ตรวจพบการบุกรุก และลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ในพื้นที่รอยต่อระหว่าง อ.ท่าสองยาง และ อ.แม่ระมาด จำนวนมาก ซึ่งพื้นที่ที่ถูกตัดทำลายส่วนใหญ่ ยังคงเป็นพื้นที่ที่อยู่ติดพื้นที่ชายแดน และใกล้กับพื้นที่พักพิงฯ บ.แม่หละ ซึ่งแสดงถึงกลุ่มขบวนการที่มีการร่วมมือกันอย่างเป็นระบบ โดยใช้ ผกร.ภายในพื้นที่พักพิงฯเป็นแรงงานในการลักลอบตัดไม้ แล้วส่งข้ามแม่น้ำเมย เพื่อแปรรูปยังฝั่ง สมม. จากนั้นจึงส่งกลับมายังเขตไทย เพื่อบริการจำหน่าย ในหลายลักษณะ เช่น การทำเฟอร์นิเจอร์,การประกอบบ้านชั่วคราว เพื่ออำพรางเป็นสภาพบ้านไม้ เรือนเก่า รอการขออนุมัติเคลื่อนย้ายต่อไป

ส่วนในพื้นที่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน สถานการณ์การบุกรุก และลักลอบตัดไม้ทำลายป่า มีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยจากผลการจับกุม ที่ผ่านมา พบว่าในพื้นที่ อ.เมือง เป็นพื้นที่

ต้องเฝ้าติดตามอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในพื้นที่ ต.ผาบ่อง ซึ่งมีการตัดไม้แปรรูปส่งขายให้กับกลุ่มนายทุนจำนวนมาก เนื่องจากเกิดการขยายตัวทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ อ.เมือง รวมทั้งเริ่มพบความถี่และการขยายตัวของการลักลอบตัดไม้ในหลายพื้นที่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนตอนใต้ โดยเฉพาะพื้นที่ อ.สบเมย ซึ่งมีเครือข่ายขนส่งในพื้นที่ส่วนหลังเข้าสู่พื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่หรือเล็ดลอดตามเส้นทางรองเข้าสู่โรงงานแปรรูป และ คาดว่าอาจมีเจ้าหน้าที่ของรัฐและกลุ่มผู้นำชุมชนรู้เห็นคอยอำนวยความสะดวกในการลักลอบส่งออกไม้แปรรูปออกจากพื้นที่ตัดทำลาย ซึ่ง กกล.นเรศวร ได้มอบให้หน่วยในพื้นที่ได้เพิ่มมาตรการจุดตรวจ/จุดสกัดเคลื่อนที่ในพื้นที่เพ่งเล็ง และเร่งพัฒนาเครือข่ายชาวประชาชนในพื้นที่ต่อไป

ในภาพรวมปัญหาบริเวณชายแดนที่สรุปรวบรวมไว้ระหว่างไทยและพม่า มีดังนี้

- 1) ปัญหาบริเวณเนิน 491 (อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร)
- 2) ปัญหาเขตแดนในแม่น้ำเมย ในเขต อ.แม่สวด จ. ตาก
 - 2.1) ปัญหาบริเวณบ้านบ้านแม่โกนเกน และบ้านคอกช้างเผือก
 - 2.2) ปัญหาการก่อสร้างสะพานมิตรภาพ
 - 2.3) ปัญหาสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง
 - 2.4) ปัญหาการคุกคาม
- 3) ปัญหาคอยกลาง – คอยห้วยสะ (อ.แม่อาว จ.เชียงใหม่)
- 4) ปัญหาวัดทุ่งนาโง้ง (อ.แม่สาย จ.เชียงราย)
- 5) ด่านเจดีย์สามองค์ (อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี)
- 6) เจดีย์พม่า (อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี)
- 7) เกาะสามเกาะ ปากแม่น้ำปากจั่น (จ.ระนอง)
- 8) ปัญหาอื่นๆ ประปรายตลอดแนวชายแดน ได้แก่ การทำลายสันปันน้ำเขตแดน

ในบริเวณต่างๆ การตัดถนนลำเขตแดน การก่อสร้างที่ตัดทางทหารบนสันปันน้ำเขตแดน - ปัญหาจากการพัฒนาต่างๆ เช่นท่าอากาศยานดา และการก่อสร้างเจดีย์ของฝ่ายทหารพม่าตามยอดสันปันน้ำที่เป็นเขตแดน

กรณีตัวอย่างปัญหาข้อขัดแย้งที่ไทยกับพม่าไม่ควรละเลยเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ได้แก่ บริเวณแนวเขตแดนแม่น้ำเมย พบว่า ในปี พ.ศ.2522-2524 แม่น้ำได้แยกออกเป็น 2 สาย มีสันดอนทราย สภาพคล้ายเกาะอยู่ตรงกลางใช้ฝั่งแม่น้ำเมยเป็นแนวเขตแดน (น.เมย เป็นกลาง) มีความยาวประมาณ 345 กม. ไหลจากใต้ไปเหนือช่วงที่ไหลผ่าน อ.แม่สวด เป็นพื้นที่ค่อนข้างราบ กว้างเฉลี่ย 70 - 80 ม.เป็นดินทรายและทรายแป้ง ง่ายต่อการพัฒนาและตกตะกอนทับถม การเปลี่ยนแปลงลำน้ำ เกิดขึ้นตามธรรมชาติและการอนุรักษ์ฝั่งของทั้งสองประเทศในฤดูน้ำหลากจะไหลตัดโค้ง

หรือเปลี่ยนทิศทางไหล

ดังนั้น ในการเตรียมการกระทรวงการต่างประเทศ นโยบายหลักของไทยไม่ให้เป็นปัญหาเขตแดนเป็นเรื่องการเมือง (depoliticization) แต่เป็นเรื่องทางวิชาการกฎหมายและการสำรวจ ยึดถือข้อยุติทางด้านเขตแดนตามสนธิสัญญาซึ่งสยามทำไว้กับประเทศเจ้าอาณานิคมในอดีต โดยไม่เรียกร่องสิทธิในดินแดนซึ่งสยามมีอยู่ก่อนหน้านั้น จึงควรจัดทำหลักการแนวทาง (Guiding Principles) ภายใต้อำนาจวิชาการและจุดยืนที่ถูกต้อง ให้เข้าใจตรงกันสามารถยึดถือและนำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

- ให้ความเคารพ ปฏิบัติ ยึดแนวทางข้อตกลงร่วมตามกฎบัตรอาเซียน และหรือประชาคมโลก อย่างเคร่งครัด โดยไม่กระทำผิดเสียเองเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยอาเซียนต้องต้องยกประเด็นเข้าหารือในการประชุมสำคัญ ๆ เพื่อผลักดันและขอความร่วมมือจากสมาชิกประเทศ

- ให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องอย่างทันท่วงทีให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อป้องกันการเข้าใจผิด โดยมีความเป็นกลางไม่เข้าข้างหรือสนับสนุนผู้กระทำผิด

- ให้มีการประชาสัมพันธ์ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน รวมทั้งประเทศผู้รับซื้อไม่ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในการกระทำความผิดกฎหมายกรณีการลักลอบตัดไม้ การมีส่วนร่วมในการซื้อขายไม้พะยูนหรือไม้อื่น ๆ ด้วย

- จัดให้มีการเจรจาพหุภาคี ทวิภาคี แล้วแต่กรณีไป

ทั้งนี้ให้มีการประสานขอข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อความสะดวกในการเจรจาต่อรองด้วย มิเช่นนั้นจะไม่ทันการณ์ เช่น

(1) **ด้านการเมืองระหว่างประเทศ** รัฐบาลพม่าจะลดความหวาดระแวง ในด้านนโยบายความมั่นคงชายแดนอันจะนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในกรอบทวิภาคี, อาเซียน และอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง

(2) **ด้านเศรษฐกิจ** ในช่วงแรกจะคาดว่า จะเกิดการขยายตัวของการค้าชายแดนนอกกรอบตามช่องทาง/ท่าข้าม โดยการขยายตัวของการค้าชายแดนในทุกพื้นที่ที่ ทหารมีอิทธิพลจะส่งผลต่อการควบคุมและตรวจสอบสินค้าผิดกฎหมายต่างๆ ของฝ่ายไทย แต่เมื่อรัฐบาลพม่ามีความพร้อมเรื่องการจัดระบบพิธีการทางศุลกากร อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการค้าชายแดนที่เป็นการค้าแบบปกติสากลจะเกิดการลงทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติ บริเวณแนวชายแดน เช่น แร่ธาตุ อัญมณี และ ไม้ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานบริเวณแนวชายแดนของทั้งสองประเทศ

(3) **ด้านสังคมจิตวิทยา** เมื่อสภาพแวดล้อมบริเวณแนวชายแดนมีความปลอดภัย คาดว่า

แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายชาวพม่า จะมีการเดินทางกลับเพื่อร่วมพัฒนาพื้นที่ในถิ่นฐานของตน ซึ่งรวมถึงผู้หนีภัยจากการสู้รบในพื้นที่พักพิงชั่วคราว ทั้ง ๓ แห่ง และเกิดการตั้งชุมชนใหม่บริเวณแนวชายแดน เพื่อรองรับการลงทุนภาคการเกษตรในพื้นที่ชายแดน ซึ่งจะเป็นการลดสถานการณ์การบุกรุกพื้นที่ป่าในเขตไทย ส่วนสถานการณ์ยาเสพติดจะขยายตัวตามความหนาแน่นในการเดินทางผ่านเข้าออกชายแดน และการฉวยโอกาสของกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดในช่วงแรก แต่จะลดความรุนแรงลงตามมาตรการควบคุมของฝ่ายพม่าเมื่อเข้าถึงชายแดน รวมทั้งความมีเสรีในการปฏิบัติบริเวณแนวชายแดนพม่า-ไทย ของทหารอาจก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมแนวชายแดน การลักลอบโจรกรรมทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น เช่น กรณีเหตุการณ์ บ.เลตองคุ และ บ.ทีชนะทะ ด.แม่จัน อ.อุ้มผาง

(4) **ด้านการทหาร** ในห้วงแรกจะเกิดการพัฒนากำลังอาสาสมัครทหารพม่า และกำลังรักษาชายแดน และพัฒนาไปสู่การจัดตั้งที่ตั้งหน่วยทหารพม่าบริเวณแนวชายแดน ก่อให้เกิดการเข้าถึงพื้นที่แนวชายแดนของทหารพม่า ซึ่งจะทำให้เกิดการตรวจสอบเส้นเขตแดน อันจะนำไปสู่การปักปันเขตแดนในหลายพื้นที่

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

แยกได้เป็น 2 กรณี คือ 1) ผลการศึกษาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ ๒) ด้านนโยบายและการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1 ผลการศึกษาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปได้เป็น ๔ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลกระทบจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบจากการที่ปริมาณป่าไม้ลดลงย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และ มีผลต่อปัจจัยทางชีวภาพ มีผลกระทบต่อ สภาพดิน น้ำ อากาศ สัตว์ป่า สิ่งแวดล้อมอื่นๆ เพราะทั้ง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จะมีความสัมพันธ์กันไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ในระบบนิเวศ ก่อให้เกิด สมดุลทางธรรมชาติ การทำลายป่าจึงก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ ดังนี้

(1) เกิดการชะล้างพังทลายของดิน ป่าที่ถูกทำลายจะทำให้ไม่มีต้นไม้ วัชพืช หญ้าปกคลุมดิน เมื่อฝนตกลงมาน้ำฝนจะกัดเซาะหน้าดินที่อุดมสมบูรณ์ให้ไหลไปกับกระแสน้ำ

(2) เกิดน้ำท่วมในฤดูฝน บริเวณป่าที่ถูกทำลายจะไม่มีต้นไม้ วัชพืช และหญ้าที่ปกคลุมหน้าดินช่วยดูดซับน้ำฝนไว้ ทำให้น้ำไหลบ่าจากที่สูงอย่างรุนแรง และมีปริมาณมากทำให้เกิดน้ำท่วมในพื้นที่ ตอนล่างอย่างฉับพลัน

(3) เกิดความแห้งแล้งในฤดูแล้ง การทำลายป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร ทำให้น้ำไม่ถูกตัดแยกออกเป็นส่วนๆ เกิดการระเหยของน้ำจากผิวดินสูง แต่การซึมผ่านผิวดินต่ำ ดินดูดซับและเก็บน้ำไว้ได้น้อย ส่งผลให้น้ำไหลลงสู่ลำธารน้อยเกิดความแห้งแล้งในฤดูแล้ง

(4) เกิดปัญหาโลกร้อนขึ้น เนื่องจากป่าไม้เป็นแหล่งของการหมุนเวียนสาร ระหว่าง ออกซิเจน คาร์บอนไดออกไซด์ น้ำ และสารอื่นๆ ในระบบนิเวศที่สำคัญ การทำลายป่ามีส่วนทำให้เกิดการสะสมของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ในบรรยากาศเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ อุณหภูมิของโลกสูง

(5) คุณภาพของน้ำเสื่อมลง เมื่อฝนตกในบริเวณป่าไม้ที่ถูกทำลายก็จะพัดพาเอาดินโคลน

ตะกอน ลงสู่แหล่งน้ำทำให้น้ำขุ่นและเกิดการตื่นเงิน ส่งผลให้คุณภาพน้ำทั้งทางด้านกายภาพ ชีวภาพ และเคมี ด้อยลงไม่สามารถใช้น้ำในการอุปโภค บริโภค ได้

(6) พืชและสัตว์ป่า มีจำนวนและชนิดลดลง ป่าไม้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ป่า การตัดไม้ทำลายป่าเป็นการทำลายแหล่งอาหาร ที่อยู่อาศัย และความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้พืชและสัตว์ป่าหลายชนิดมีปริมาณลดลงจนเกือบสูญพันธุ์ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2551)

ประเด็นที่ 2 ผลการศึกษาสาเหตุและปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยุง มีดังนี้

(1) ความเชื่อว่า ไม้พะยุง เป็นไม้มงคล มีชื่อและความหมายดี เชื่อว่าบ้านใดปลูกไว้ประจำบ้าน จะทำให้บุคคลในบ้านมีแต่ความเจริญ มีฐานะดีขึ้น ช่วยไม่ให้ชีวิตตกต่ำ คนไทยจัดลำดับไม้พะยุง ให้อยู่ใน 9 ชนิดไม้มงคลที่ปลูกไว้ในบ้าน

(2) ไม้พะยุง เป็นไม้เนื้อละเอียด แข็งแรง ทนทาน จึงได้รับความนิยมนำไปใช้ในการก่อสร้างอาคาร หรือก่อสร้างประดิษฐ์ถาวรวัตถุต่างๆ ในประเทศจีน นิยมนำไม้พะยุงไปซ่อมแซมบูรณปฏิสังขรณ์ วัดวาอาราม และปราสาทราชวังต่างๆ ของจีน และนำไปทำเป็นวัตถุมงคลและของแต่งบ้านชิ้นเล็กๆ เช่น ปี่เซียะ, เทพเจ้าสกล ลก ชิว หรือ เทพเจ้ากวนอู, แจกัน เป็นต้น

(3) ไม้พะยุง เป็นไม้ที่มีราคาสูง ราคาของไม้พะยุงในประเทศไทยอยู่ที่ลูกบาศก์เมตรละ 2-2.5 แสนบาท แต่หากไปถึงปลายทางราคาจะเพิ่มขึ้นอีก 10 เท่า ในปัจจุบันไม้พะยุงจัดเป็นไม้ที่มีราคาแพงที่สุด และเหลือเพียงแห่งเดียวในประเทศไทย จึงเกิดปัญหาการลักลอบตัดเพื่อส่งไปขายต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

(4) ไม้พะยุงจัดเป็นไม้หวงห้ามที่เพิ่งได้รับความนิยมในระยะหลัง ทำให้ปริมาณไม้พะยุงยังมีปริมาณที่มากกว่าไม้หวงห้ามชนิดอื่นในประเทศที่ได้รับความนิยมมาก่อน จึงมีผู้สนใจหันมาลักลอบตัดไม้พะยุงเพิ่มขึ้น

(5) การขาดจิตสำนึกของประชาชนในการหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ของชาติ

(6) ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ ในผลกระทบจากการตัดไม้ทำลายป่า

(7) เจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด ทั้งการเรียกรับผลประโยชน์ และการเป็นผู้ลักลอบตัดไม้ และค้าไม้พะยุง

(8) เจ้าหน้าที่ของรัฐหย่อนยาน ขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

(9) การสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น งบประมาณ พัสดุ ครุภัณฑ์ ยานพาหนะ บุคลากร ยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินการปราบปราม และจับกุม

(10) กฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดโทษยังค่อนข้างเบา เพียงแค่ปรับ 10,000 บาท หรือจำคุก 2-5 ปี แล้วแต่ความผิด ซึ่งส่วนใหญ่ชาวบ้านที่ถูกจับได้นั้นจะโดนลงโทษ

ปรับ แต่การจำคุก คงรอลงอาญาไว้ อันเป็นบทลงโทษที่ไม่รุนแรง จึงยังมีผู้คนเสี่ยงเข้ามาทำผิดกันมาก

ประเด็นที่ 3 แนวทางแก้ไขการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการลักลอบตัดไม้พะยุง

(1) แก้ไขกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ให้มีการบังคับใช้และมีบทลงโทษที่สูง ทำให้ผู้คิดกระทำความผิดเกรงกลัว ไม่กล้ากระทำความผิด

(2) ภาครัฐต้องเพิ่ม และสนับสนุนงบประมาณ ลงไปในพื้นที่ให้เพียงพอกับการะงาน

(3) ภาครัฐต้องให้โอกาส และความดี ความชอบ แก่เจ้าหน้าที่รัฐที่มีผลงานการจับกุม และปราบปรามการตัดไม้พะยุง

(4) ภาครัฐต้องจัดหาอุปกรณ์ในการปราบปรามเพิ่มให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น ยานพาหนะ และอาวุธยุทโธปกรณ์

(5) ภาครัฐต้องสรรหาบุคลากรให้เพียงพอต่อการปราบปราม เพราะพื้นที่ป่าที่มีเนื้อที่กว้างขวาง จึงต้องเพิ่มจำนวนบุคลากรให้ดูแลอย่างทั่วถึง

(6) การสร้างจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่รัฐมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตน และต่อประเทศชาติ เช่น การจัดอบรม สัมมนา เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

(7) การสร้างจิตสำนึกและให้ความรู้แก่ประชาชน ถึงผลกระทบจากการตัดไม้ทำลายป่า บทลงโทษของการรุกป่า และการตัดไม้พะยุง

(8) การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่า เช่น การจัดอบรม ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.) การเสริมสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน และการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปสร้างความเข้าใจกับชุมชนในเรื่องต่างๆ ที่เรียกว่า ชุมชนสัมพันธ์

ประเด็นที่ 4 ข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างยั่งยืน

(1) ด้านทรัพยากรป่าไม้โดยเฉพาะไม้ พะยุง ปัจจุบันไม้ใหญ่ถูกตัดไปเกือบหมดสิ้นแล้ว เหลือต้นเล็ก หากไม่ตัดทำลายอีกต่อไปก็จะโตเป็นไม้ใหญ่ได้ รัฐควรส่งเสริมประชาชนปลูกไม้พะยุงในที่ดินของรัฐและที่ดินเอกชน โดยรัฐจัดสรรเงินค่าปลูก ค่าปุ๋ย ค่าดูแลรักษาเป็นกรณีพิเศษอย่างน้อย 10 ปี ติดต่อกัน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องติดตามดูแลอย่างใกล้ชิดโดยสุจริต พร้อมกับการทำประชาสัมพันธุ์ให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้าใจและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา สำหรับในประเด็นนี้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชได้จัดทำโครงการป่าไม้พะยุงและไม่มีค่าหายากขนาดใหญ่ขึ้นสู่ถิ่นอีสานใต้ โดยเริ่มดำเนินการเมื่อเดือนมิถุนายน 2555-กันยายน 2556 ในพื้นที่ จ.ยโสธร มุกดาหาร อานาจเจริญ สุรินทร์ ศรีสะเกษและอุบลราชธานี ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และพื้นที่

ป่าเสื่อมโทรม จำนวน 102,393 ไร่ (4,784,950 กล้า) และจะส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม เพื่อปลูกขยายพื้นที่ในที่เอกชนด้วย โดยภาครัฐสนับสนุนกล้าไม้

(2) ด้านบุคลากร ผู้เกี่ยวข้อง คือ นักการเมืองทุกระดับ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหาร กำนันผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ ครู และประชาชนทั่วไป ต้องถือเป็นหน้าที่ร่วมกัน ต้องให้การศึกษาแก่เยาวชน ให้มีจิตสำนึกเป็นสาธารณะมากขึ้น โดยเฉพาะข้าราชการ ต้องเป็นแบบอย่าง ช่วยกันเพิ่มคะแนนความโปร่งใสของชาติ รัฐควรจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับพื้นที่ และแนวเขตของพื้นที่ ให้มีการทำงานในพื้นที่จริงๆ ให้มีผลงาน และตอบแทนผลงานคนที่ทำงานในป่าบ้างตามสมควร

(3) ด้านงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณแก่หน่วยงาน บุคคล ที่ดูแลรักษาป่าตามความจำเป็นและเป็นจริง ให้เบี่ยงเบนพิเศษ สำหรับคนที่ทำงานในป่าให้เหมาะสมกับความเหนื่อยยากและอันตราย ปัจจุบัน พนักงานและลูกจ้างที่ทำหน้าที่พิทักษ์ป่า ดำรงชีวิตอย่างค่อนข้างลำบาก เพราะค่าตอบแทนน้อย เมื่อเทียบกับหน่วยงานอื่น และภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ยานพาหนะ อาวุธปืน กระสุนปืน ควรจัดให้เจ้าหน้าที่ที่ทำงานในป่าให้พร้อมและเพียงพอ อย่าให้ด้อยกว่าอาวุธของคนทำไม้หรือค้าไม้

(4) การสนับสนุนสร้างขวัญกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น ผู้บริหารระดับสูงควรเข้าไปเยี่ยมเยียน ให้การดูแล สิ่งของจำเป็นด้านปัจจัย 4 ยารักษาโรค แก่เจ้าหน้าที่ดังกล่าวซึ่งมีความรักและหวงแหน ดูแลรักษาผืนป่าซึ่งเป็นแผ่นดินของชาติ

(5) เตรียมเสนอขอแก้ไขพระราชกฤษฎีกากำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ.2530 เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงจากที่กำหนดไม้พะยุงเป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้หวงห้ามธรรมดา ให้เป็นไม้หวงห้ามประเภท ข. ไม้หวงห้ามพิเศษ และ

(6) อีกแนวทางหนึ่งคือเสนอให้ไม้พะยุงอยู่ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าใกล้สูญพันธุ์ (CITES) เพื่อป้องกันไม่ให้มีการเคลื่อนย้ายและการค้าระหว่างประเทศ โดยในขั้นต้นควรนำเสนอเข้าที่ประชุมอาเซียนเพื่อให้ประเทศสมาชิกได้รับทราบสถานการณ์และขอเสียงสนับสนุนก่อน โดยจะผลักดันเรื่องนี้เข้าไปเป็นวาระการพิจารณาในการประชุมไซเตส ครั้งที่16 ซึ่งประเทศไทยจะเป็นเจ้าภาพในปี พ.ศ.2556 ระหว่างนี้จึงน่าจะเร่งสำรวจและศึกษาวิจัยความสำคัญของไม้พะยุงเพื่อนานาชาติเห็นถึงความสำคัญ เพื่อที่ในเวทีการประชุมระดับประเทศ ควรเปิดการเจรจาทวิภาคี หรือพหุภาคีกับประเทศคู่กรณี ต่อไป

4.2 ผลการศึกษาด้านนโยบายและการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ

เกี่ยวกับด้านนโยบายและการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐสามารถแยกได้เป็น 7 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การใช้หลักการทำงานเชิงยุทธศาสตร์

การทำงานอย่างมียุทธศาสตร์ มีเป้าหมาย การใช้เงิน ใช้งบประมาณให้เกิดสัมฤทธิ์ผลจริงๆ โดยมีเครื่องมือสำคัญเป็นตัวชี้วัด KPI : Key Performance Index / Balanced Scorecard (พศ,2546) ใช้หลักวิชามาถ่วงดุลมากขึ้น มีการวัดผลในการ ใช้งบประมาณ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีความคล่องตัวขึ้นในการแก้ปัญหาให้ตรงจุด บริเวณใดมีปัญหาก็สามารถวางแผนการทำงาน โดยยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง ระดมอัตรากำลัง ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่เก่ง ๆ เอาจริงเอาจังกับการปฏิบัติงานทั้ง เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ทหาร ตำรวจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกันเข้าไปเอกเรย์ในพื้นที่ที่มีปัญหาในคดีต่าง ๆ ที่สังคมเพิ่งเล็งซึ่งผิดกฎหมายเป็นการให้ความสำคัญ หากทุกคดีปฏิบัติได้เช่นนี้สังคมก็จะสงบเรียบร้อยการปล่อยปัญหาบานปลายแล้วมาแก้ไขทีหลัง คดีจะเพิ่มมากขึ้นเจ้าหน้าที่เกิดความล่าช้า ชะล่าญ ดังนั้น ถ้า concentrate เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็จะทำให้ประสบความสำเร็จได้โดยง่าย ไม่ว่าจะเป็นการปราบปรามยาเสพติด ไม้พะยุง หรือการตัดไม้ทำลายป่า ถ้าผู้บริหารบ้านเมืองได้วางนโยบายไว้ดี เจ้าหน้าที่และประชาชนร่วมมือกันเป็นหนึ่งเดียวนอกจากขอบเขตพื้นที่ป่าที่ชัดเจน เจ้าหน้าที่เข้มแข็ง ประชาชนในพื้นที่ช่วยเป็นหูเป็นตาเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังไม่ให้มีการตัดไม้พะยุงทั้งจากคนภายในประเทศ และกระบวนการนอกประเทศก็จะเป็นการดีด้วยกันทุกฝ่าย จะสามารถสกัดกั้น การแพร่กระจายของปัญหาได้ แม้ว่ารายได้ที่สูงจะเป็นแรงจูงใจที่ดีก็ตาม

ประเด็นที่ 2 การร่วมมือขจัดปัญหาต่าง ๆ

รัฐต้องเข้าใจในภาพรวมและร่วมขจัดปัญหาอื่น ๆ ซึ่งจะเชื่อมโยงมายังปัญหาหลักในการดำรงชีพ ให้ประชาชนในพื้นที่ มีการศึกษาที่ดี มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารให้มากขึ้น จะได้มีสติปัญญาไม่ตกเป็นเครื่องมือถูกหลอกลวงและหลงทางกระทำผิดได้ การป้องกันไม่ให้มีการค้ายาเสพติด ไม่ให้มีการพนันบอล ไม่ให้มีการหลอกลวงเด็กมาค้าประเวณี ไม่ให้มีการขายหนังสือลามก ฯลฯ เน้นให้ประชาชนมีเศรษฐกิจที่ดีจะช่วยไม่ให้มีปัญหาปากท้องโดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน สังคมก็เป็นสุข ปัญหาอื่น ๆ ก็จะไม่เกิด

ประเด็นที่ 3 การให้ความสำคัญกับภาพพจน์

ต้องยอมรับว่ามีหลายหน่วยงานในภาครัฐมีปัญหาเรื่องภาพพจน์ของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งหน่วยงานด้านการป่าไม้ด้วย จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและให้ความสำคัญ เพื่อให้ประชาชนเกิดความศรัทธา ดังนั้นในแต่ละพื้นที่ต้องให้ความสำคัญและควรเก็บข้อมูลงานวิจัย

เกี่ยวกับภาพพจน์ที่ประชาชนต้องการให้เจ้าหน้าที่เป็นอย่างไร โดยทำคู่ขนานกันไป เพราะภาพพจน์ดีประชาชนจะรักศรัทธา และให้ความร่วมมือเป็นเครือข่ายให้ภาครัฐ ผลประโยชน์จะตกกับส่วนรวม บรรดาผู้บริหารทั้งหลาย จึงต้องเป็นทั้งนักวิชาการ และนักปฏิบัติเข้าถึงในพื้นที่อย่างใกล้ชิดเพื่อรับทราบปัญหา โดยการสำรวจ (survey) หรือบางพื้นที่มีการขอความร่วมมือให้ทางสถาบันการศึกษาในพื้นที่ช่วยทำงานวิจัย survey วัดผลทุก 3 เดือนหรือ 6 เดือนแล้วแต่ความเหมาะสม เพื่อเป็นกระจุกสะกิดให้เห็นการทำงานว่าต้องปรับปรุงตรงจุดไหนและแก้ไขปัญหาคความมั่นคงและการทำงานร่วมกันอย่างไรในเชิงยุทธศาสตร์และใช้เทคโนโลยีอะไรบ้าง แม้ว่าในช่วงเริ่มต้นต้องปฏิบัติงานอย่างหนักก็ตาม หากเมื่อเข้าที่แล้ว ในระยะยาวจะได้ผลคุ้มค่าและปฏิบัติงานได้ง่ายขึ้น

ประเด็นที่ 4 ด้านความโปร่งใส

เรื่องความโปร่งใสในการปฏิบัติงานถือเป็นเรื่องสำคัญมาก เจ้าหน้าที่รัฐต้องเป็นคนดีและเก่งเป็นแบบอย่างในการวางตัวให้ประชาชนรักและศรัทธา ดังนั้น ในเบื้องต้นการแต่งตั้งโยกย้ายเจ้าหน้าที่ตำแหน่งสำคัญระดับบริหารที่ช่วยพัฒนางานให้ดีขึ้น จึงควรผ่านระบบการประเมินทั่วไป โดยอาศัยสำนักงาน ก.พ.ร. เป็นหลัก ส่วนหนึ่ง ประกอบกับข้อเท็จจริงจากการปฏิบัติงานจริงการสอบถาม การร้องเรียนของประชาชนทั้งหลายอีกส่วนหนึ่ง โดยนำระบบรางวัลและการลงโทษ reward and punishment มีความชัดเจนเป็นธรรมดาใช้ควบคู่กันไป เพื่อให้มีทั้งความโปร่งใสและมีฝีมือ ผลงานก็จะเป็นที่ประจักษ์ ประชาชนจะได้พัฒนาไปข้างหน้า

ประเด็นที่ 5 ด้านกฎหมายและกระบวนการลงโทษบังคับใช้

การตัดไม้ทำลายป่าไม่เพียงแต่ไม้พะยูนเท่านั้น ปัญหานี้ถือว่าเป็นปัญหาสังคม ปัญหาของโลกก็ว่าได้ จำเป็นที่จะต้องช่วยกันแก้ไขได้ บรรดาการอนุมัติ อนุญาตทั้งหลาย ที่ขัดต่อจริยธรรม ศีลธรรม หน่วยงานควรรักษากติกาของบ้านเมืองอย่างเต็มที่ โดยไม่มีอคติใด ๆ ทำหน้าที่ของตัวเอง ไม่ประพฤติดุจริต คอรัปชั่นบนความทุกข์ยากของสังคม ดังนั้นระบบศาล อัยการสูงสุด ป.ป.ง. ป.ป.ช ต้องรวมพลังทั้งด้านกฎหมาย และสิ่งที่ประชาชนได้ให้อำนาจไว้เพื่อแก้ปัญหาให้เต็มที่ ทำในสิ่งที่ถูกต้องไม่เลือกปฏิบัติ

ประเด็นที่ 6 วิธีการบริหาร

ผู้นำเป็นตัวจักรที่สำคัญในการใช้วิธีการบริหาร ในขั้นแรกต้องทราบก่อนว่าจุดเด่นจุดด้อยขององค์กรมีอะไรบ้าง จะพัฒนาขับเคลื่อนอย่างไร ไม่ทำแบบ routine เดิมทฤษฎีการสร้างบุคลากรระบบด้วยตัวตายตัวแทน คนที่เกษียณหรือย้ายไป คนใหม่มาแทน งานต้องเดินต่อไปได้ดี ไม่มีปัญหา แต่ทุกวันนี้มีปัญหา เพราะความสามารถอยู่กับตัวคน ไม่ได้ถ่ายทอดไว้ในองค์กร ที่เรียกว่าความสามารถไม่ถูก institutionalize ไม่ถูกฝังไว้ในองค์กร แต่เอาติดตัวคนที่เป็ผู้นำเก่งๆ มีการซื้อ

ตัวไปอยู่กับองค์กรอื่นเกิดช่องว่างสมองไหล ขาดการฝึกอบรมเรียนรู้ training ไม่มีการถ่ายทอด จึงจำเป็นต้องทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ไมเช่นนั้นมันจะหมดไป

ประเด็นที่ 7 การให้ความสำคัญกับผู้บริหารระดับกลาง

เพราะองค์กรทุกองค์กรนั้น แรงขับเคลื่อนที่สำคัญคือ Middle Management ตัวจักรนี้ต้องเข้าใจนโยบายและทิศทางในการปฏิบัติงาน เป็นการเชื่อมต่อถึงระดับล่าง มีการชักซ้อมระหว่างผู้บริหารระดับสูง และผู้บริหารระดับกลางซึ่งคือ ผู้ปฏิบัติในพื้นที่จริงที่อยู่กับประชาชน ปัญหาทุกอย่างมุ่งมองลงไปถึงระดับหมู่บ้าน หากผู้บังคับบัญชามีความเสียสละ มีภาวะผู้นำ และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตามหลักการบริหารทั่วไป ทำตัวเป็นตัวอย่างจะชนะจิตใจของผู้ใต้บังคับบัญชา งานก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขับเคลื่อนได้เร็ว ลึกซึ้งและยั่งยืน แต่ในทางกลับกันถ้าผู้บังคับบัญชาไม่มีภาวะผู้นำทำงานไม่จริงจังทำตัวเป็นนายสั่งการอย่างเดี๋ยวและเอาเปรียบผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้น้อยก็ทำงานแบบไม่เต็มใจ งานและองค์กรก็ล้มเหลวอ่อนแอ

บรรณานุกรม

หนังสือ

- คณะทำงานตำรวจภูธร ภาค 3. คู่มือการสืบสวนและทำสำนวน ความผิดตามกฎหมายป่าไม้
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ตำรวจภูธร ภาค 3 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ,
นครราชสีมา, 2551.
- ชัยสิทธิ์ เลี้ยงศิริ, ประเสริฐ ดิยานนท์ และ สันติ กิตติบรรพชา. ไม้พะยุง. ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน
สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900, 2538.
- ชูษณา ก้อนจันทะ. ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์, 2542: 138-139, ในอัญญา นาวินดา,
พรทิพย์ เย็นจะบก และกมลรัฐ อินทรทัศน์ (กองบรรณาธิการ). ศิลปะการดำเนินชีวิต.
บริษัท เท็กซ์แอนด์เจอร์นัลพับลิเคชั่น จำกัด. กรุงเทพฯ.
- เดวิด, เฟร็ด อาร์. การบริหารเชิงกลยุทธ์. แปลโดย สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า, 2546.
- ธงชัย จารุพัฒน์. สถานการณ์ป่าไม้ของประเทศไทยในช่วง 37 ปี (พ.ศ.2504-2541). กรุงเทพฯ:
ส่วนวิเคราะห์ทรัพยากรป่าไม้ สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้, 2541.
- นิพนธ์ ตั้งธรรม. การจำลองแบบการจัดการลุ่มน้ำและระบบสิ่งแวดล้อม. ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวน
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ, 2549.
- พศุ เฉษะรินทร์. Balanced Scorecard รู้ลึกในการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2546.
- พิจารณา ธนาไพบูลย์. วิสัยทัศน์ผู้นำ. กรุงเทพฯ: ฐานมีเดียเน็ตเวิร์ค, 2546.
- पोर्टเตอร์, ไมเคิล อี. ยุทธวิธีการแข่งขัน. แปลโดย สมคิด จาตุศรีพิทักษ์, สุวินัย ต่อศิริสุข และ
อุดม สวานายน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เม็ดทรายพริ้นติ้ง, 2545.
- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. หลักการและแนวทางปฏิบัติในการวางแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน
ภาครัฐในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนา
นโยบายและการจัดการ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. การวางแผนกลยุทธ์: ศิลปะการกำหนดแผนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2546.

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์, กฤษณา สุวรรณภักดี, พรพรรณ ปริญญานกุล, วลีพร ธนาธิคม และ พรทิพย์ นุกูลวุฒิโอภาส. การวางแผนกลยุทธ์: ศิลปะการกำหนดแผนองค์กรสู่ความเป็นเลิศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อินโน กราฟฟิกส์, 2546.

วิชา นิยม และกิตติชัย รัตน์. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชิงบูรณาการ. กรุงเทพฯ: บ.ซีโปรครีเอชั่น จำกัด, 2547.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2549 .

สุธาวัลย์ เสถียรไทย. ธรรมาภิบาลและกระบวนการนโยบายสาธารณะในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส) ภายใต้แผนการสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี (นสช) สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2554.

โสภารัตน์ จารุสมบัติ. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และโครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2546.

หน่วยปราบปรามเฉพาะกิจการตัดไม้พะยุง. รายงานสถานการณ์ตัดไม้พะยุง 2554. กรุงเทพฯ: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2554.

อดุลย์ จาตุรงค์กุล. กลยุทธ์การตลาด. ปรับปรุงครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

อรุณ รักธรรม. มนุษย์สัมพันธ์กับนักบริหาร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2534 ข., 386 น.

ส่วนยุทธการด้านป้องกันและปราบปราม. รายงานผลการจับกุมคดีป่าไม้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึงปี พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่า กรมป่าไม้, 2554.

อื่นๆ

กรุงเทพธุรกิจ. จับตา "ขบวนการมอดไม้พะยุง" จากผืนป่าตะวันออกเฉียงเหนือในวันที่น้ำยังทรงตัวอยู่บนแผนที่ประเทศไทย. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ (7 พฤศจิกายน 2554).

เดลินิวส์. มาตรการเร่งด่วนอนุรักษ์ไม้พะยุงคัดเลือกพันธุ์ปลูกบนพื้นที่ถูกตัด. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ (20 พฤศจิกายน 2554).

ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

พรชัย ธรรมธรรม และ จินตนา ทวีมา. กลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สาธารณกรมไทยสำหรับเยาวชนเล่มที่ 19. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.guru.sanook.com/encyclopedia>.

ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง. ผ่าขบวนการค้าไม้พะยุงจากป่าอนุรักษ์จากไทยสู่จีน
ชุมทรัพย์ 2 หมื่นล้าน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.tcijthai.com/investigation.html> 21 กันยายน 2554.

สโมสรสื่อเดินทาง. “ป่าพะยุง..แหล่งสิ้นสุดท้ายของโลก.”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.e-travelmart.com/eco_story.html.

oknation.net. ตำรวจพลิกตำรวจ “ดีเอ็นเอ” ไม้พะยุง สกัดเส้นทางลอบส่งไปจีน. [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก: <http://www.oknation.net/blog/preecha/2008/08/18/entry-1.html> 18
สิงหาคม 2551.

<http://www.sea-info.net/> 18 กรกฎาคม 2555.

[http://www.onep.go.th/information/เอกสารประกอบการประชุม 3-สค-2550.pdf](http://www.onep.go.th/information/เอกสารประกอบการประชุม%203-สค-2550.pdf)

ภาคผนวก

.

ภาคผนวก ก.
ประเภท ข. ไม้หวงห้ามพิเศษ.

ลำดับ ที่	ประเภท ข. ไม้หวงห้ามพิเศษ
1.	กระเบา น้ำ กระเบาใหญ่ (<i>Hydnocarpus anthelminthicus</i> Pierre)
2.	กำจัดต้น มะเข่น แขว่น มะข่วง ลูกกระมาศ (<i>Zanthoxylum spp.</i>)
3.	กำยาน (<i>Styrax spp.</i>)
4.	จันทน์ชะมด (<i>Aglaia pyramidata</i> Hance)
5.	จันทน์หอม (<i>Mansonia gagei</i> Drumm.)
6.	จันทนา จันทน์ขาว (<i>Tarenna hoaensis</i> Pitard)
7.	ดินเป็ดแดง เขลูดง (<i>Dyera costulata</i> Hook.f.)
8.	ประ กระ (<i>Elateriospermum tapos</i> Bl.)
9.	รง รงทอง (<i>Garcinia acuminata</i> Planch. & <i>G.hanburyi</i> Hook.f.)
10.	สนแพง สนใบต่อ แบทลม (<i>Calocedrus macrolepis</i> Kurz)
11.	ตำรอก พุงทะลาย ท้ายเถา (<i>Scaphium spp.</i>)
12.	แสลงใจ แสลงโพน แสลงทม แสลงเบือ แสลงเบือ มะตั่ง ตั่งต้น บึงกา ตุมกา ตั่ง ตุมกาขาว (<i>Strychnos spp.</i>)
13.	แหลง แสลง ขวนฝ้าง ฝ้าง ลุง (<i>Ficus albipila</i> King)

หมายเหตุ : - เหตุผลโดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการกำหนดไม้หวงห้ามเสียใหม่ ให้ใช้บังคับในท้องที่ทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักร เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมไม้หวงห้ามไม้สับสนยุ่งยาก และได้ผลดียิ่งขึ้น ประกอบกับในปัจจุบันไม้บางชนิดที่มีได้กำหนดไม้หวงห้ามมาก่อนกลับเป็นไม้มีค่าหายากและนิยมนำออกโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงหายของพันธุ์ไม้ ดังนั้น เพื่อมิให้ไม้ชนิดนี้มีค่าหายากเป็นอันตราย หรือสูญสิ้นไปสมควรกำหนดให้ไม้บางชนิดเป็นไม้หวงห้ามรวมทั้งเปลี่ยนแปลงประเภทไม้หวงห้ามบางชนิดที่ได้กำหนดไว้แล้ว เสียใหม่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 104 ตอนที่ 220 วันที่ 2 พฤศจิกายน 253

ภาคผนวก ข.

ความผิดตามกฎหมายการป่าไม้และอื่น ๆ

1. ความผิด ตาม พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

- มาตรา 11 ฐานทำไม้หวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นชนิดไม้สัก – ไม้ยาง ไม้หวงห้าม ประเภท ข หรือไม้เกินยี่สิบท่อน หรือรวมเกิน 4 ลบ.ม. (บทกำหนดโทษ มาตรา 73)
- มาตรา 69 ฐานมีไม้หวงห้ามอันยังมิได้แปรรูปไว้ในครอบครอง โดยไม่ได้รับอนุญาต
- มาตรา 12 ฐานผู้รับอนุญาตทำไม้ต้นที่ไม่มีรอยตราอนุญาต (บทกำหนดโทษ มาตรา 73)
- มาตรา 13 ฐานผู้รับอนุญาตทำไม้ต้นที่โตต่ำกว่าขนาดจำกัด (บทกำหนดโทษ มาตรา 73)
- มาตรา 31 ฐานตัดหรือโค่นต้นยวนผึ้ง หรือต้นไม้ที่ผึ้งจับทำรังอยู่ (กรณีรังผึ้งเป็นของป่าหวงห้าม) (บทกำหนดโทษ มาตรา 73)
- มาตรา 48 ฐานภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ แปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้ำไม้แปรรูป ไว้ในครอบครอง ไม้สัก-แปรรูป (ไม่จำกัดจำนวน) ครอบครองไม้หวงห้ามแปรรูปชนิดอื่นเกิน 0.20 ลบ.ม. โดยไม่ได้รับอนุญาต (รวมถึงการกระทำแก่ไม้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร) (บทกำหนดโทษ มาตรา 73)
- มาตรา 54 ฐานกั้นสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือเข้ายึดถือครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต (ศาลมีอำนาจสั่งให้ออกไปจากป่าได้) เนื้อที่เกิน 25 ไร่ (บทกำหนดโทษ มาตรา 72)
- มาตรา 51 ฐานผู้รับอนุญาตรับโรงงานแปรรูปไม้ โรงค้ำไม้แปรรูป หรือทำการแปรรูปไม้ชั่วคราว มีไม้ไว้ในครอบครอง (นอกจาก 5 กรณี) ในสถานที่ได้รับอนุญาต (เป็นชนิดไม้สัก ไม้ยาง ไม้หวงห้ามประเภท ข หรือไม้อื่นเกิน 5 ต้น/ท่อน หรือปริมาตรเกิน 1 ลบ.ม. (บทกำหนดโทษ มาตรา 72)
- มาตรา 29 ฐานเก็บหาหรือทำอันตรายของป่าหวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาต (บทกำหนดโทษ มาตรา 71)
- มาตรา 29 ฐานค้าของป่าหวงห้ามหรือมีของป่าหวงห้ามไว้ในครอบครองเกินปริมาณที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยไม่ได้รับอนุญาต (บทกำหนดโทษ มาตรา 71)
- มาตรา 38 ฐานนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่โดยไม่มีใบเบิกทางกำกับ หรือไม่มีหนังสือกำกับไม้

- มาตรา 39 ฐานนำไม้สักที่เคยเป็นสิ่งปลูกสร้างมาแล้วเกินกว่า 5 ปี ออกนอกเขตจังหวัดโดยไม่ได้รับอนุญาต (บทกำหนดโทษ มาตรา 71)
- มาตรา 40 วรรคหนึ่ง ฐานนำไม้หรือของป่าเข้าเขตด่านป่าไม้ ไม่แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในกำหนด (บทกำหนดโทษ มาตรา 71)
- มาตรา 43 วรรคสอง ฐานผู้มีใจเจ้าของไม้เก็บไม้ไหลลอยโดยไม่ได้รับอนุญาต (ภายในเขตควบคุมไม้ในลำน้ำ) (บทกำหนดโทษ มาตรา 71)
- มาตรา 53 ฐานผู้รับอนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ หรือตั้งโรงค้ำไม้แปรรูปไม้อำนวยความสะดวกในการตรวจของพนักงานเจ้าหน้าที่ (บทกำหนดโทษ มาตรา 71)
- มาตรา 41 ฐานนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ในเวลากลางคืนโดยไม่ได้รับอนุญาต (บทกำหนดโทษ มาตรา 72)
- มาตรา 52 ฐานผู้รับอนุญาตแปรรูปไม้ในเวลากลางคืนโดยไม่ได้รับอนุญาต (บทกำหนดโทษ มาตรา 72)
- มาตรา 70 ฐานรับไว้ ซ่อนเร้น จำหน่ายหรือช่วยพาเอาไปเสียให้พ้น ซึ่งไม้หรือของป่าที่ตนรู้อยู่แล้วได้มากการกระทำความผิด
- มาตรา 53 ตรี ฐานภายในเขตควบคุม ค้ำหรือมีไว้เพื่อค้ำซึ่งสิ่งประดิษฐ์เครื่องใช้ที่ทำด้วยไม้หวงห้ามที่มีชนิดไม้ขนาดปริมาณเกินที่รัฐมนตรีกำหนดโดยไม่ได้รับอนุญาต (บทกำหนดโทษ มาตรา 73)
- มาตรา 58 ฐานผู้รับอนุญาตไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในใบอนุญาตหรือข้อกำหนด (บทกำหนดโทษ มาตรา 73)
- มาตรา 35 ฐานตราประทับไม้ของเอกชน ใช้ประทับไม้โดยไม่จดทะเบียนและไม่ได้รับอนุญาตวิธีทำลายตรา (บทกำหนดโทษ มาตรา 71)
- มาตรา 36 ฐานตราประทับไม้ของเอกชน สูญหายต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นหนังสือภายในไม่เกิน 60 วัน นับแต่วันรู้ (บทกำหนดโทษ มาตรา 71)
- มาตรา 44 ฐานผู้รับอนุญาตเก็บไม้ไหลลอยต้องเก็บและรักษาไม้ ตามกฎกระทรวง และให้มอบไม้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่โดยมิชักช้า (บทกำหนดโทษ มาตรา 71)
- มาตรา 57 ฐานผู้รับอนุญาตต้องจัดให้มีใบคู่มือคนงานหรือผู้รับจ้าง (บทกำหนดโทษ มาตรา 71)

2. ความผิดตาม พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

- มาตรา 14 ฐานยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เฝ้าป่า ทำไม้ เกือบของป่าทำให้เสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ โดยไม่ได้รับอนุญาต (มียกเว้น 2 ข้อ) (บทกำหนดโทษ มาตรา 31)

- มาตรา 33 ฐานทำให้เสียหาย ทำลายหลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายที่ชัดเจน ให้มีตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ เสียหาย

- มาตรา 18 ฐานไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด (บทกำหนดโทษ มาตรา 33 ทวิ)

- มาตรา 25,(1) (2) ฐานขัดคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งการมาตรา 25(1) หรือ (2) (บทกำหนดโทษ มาตรา 33 ทวิ)

- มาตรา 24, 32 ฐานผู้รับอนุญาตไม่จัดให้คนงานหรือผู้แทนมีใบคู่มือคนงาน (บทกำหนดโทษ มาตรา 32)

- มาตรา 34 ฐานรับไว้ ซ่อนเร้น จำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซึ่งไม้หรือของป่า ที่ตนรู้อยู่แล้วว่าไม้ม้าโดยการกระทำความผิด

3. ความผิดตาม พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504

- มาตรา 16 ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

(1) ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึง ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือเฝ้าป่า

(2) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ยางไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่ หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น

(3) นำสัตว์ออกไป หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่สัตว์

(4) ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพแก่ดิน หิน กรวด ทราย

(5) เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมท้นหรือเหือดแห้ง

(6) ปิดหรือทำให้กีดขวางทางน้ำหรือทางบก

(7) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งกล้วยไม้ น้ำผึ้ง ครั่ง ถ่านไม้ เปลือกไม้ หรือมูลค้างคาว

(8) เก็บหรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้

(9) นำยานพาหนะเข้าออกหรือขับขี่ยานพาหนะในทางที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น

(10) นำอากาศยานขึ้นลงในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น

(11) นำหรือปล่อยปลูสัตว์เข้าไป

(12) นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์พาหนะเข้าไป

- (13) เข้าไปดำเนินกิจการใดๆเพื่อหาผลประโยชน์
- (14) ปิดประกาศ โฆษณา หรือขีดเขียนในที่ต่างๆ
- (15) นำเครื่องสำหรับล่าสัตว์หรือจับสัตว์เข้าไป
- (16) ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิด หรือจุดดอกไม้เพลิง
- (17) ส่งเสียงอื้อฉาวหรือกระทำการอื่นอันเป็นการรบกวนคนหรือสัตว์
- (18) ทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งอื่นในที่ที่ไม่ได้จัดไว้เพื่อการนั้น
- (19) ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิง

บทกำหนดโทษ มาตรา 24 ฝ่าฝืน มาตรา 16(1),(2),(3),(4) หรือ (5) ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทกำหนดโทษ มาตรา 25 ฝ่าฝืน มาตรา 16(6),(7),(9),(10),(17) หรือ 18 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4. ความผิดตาม พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535

- มาตรา 16 ห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่าสงวน หรือสัตว์ป่าคุ้มครอง
- มาตรา 19 ห้ามมิให้ผู้ใดมิไว้ในความครอบครองซึ่งสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวน หรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง
- มาตรา 20 ห้ามมิให้ผู้ใดค้าสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง ซากของสัตว์ป่าสงวน ซากของสัตว์ป่าคุ้มครอง หรือผลิตภัณฑ์ของซากสัตว์ดังกล่าว
- มาตรา 23 นำเข้า หรือส่งออกซึ่งสัตว์ป่า หรือซากของสัตว์ป่าชนิดที่รัฐมนตรีกำหนด หรือนำผ่านซึ่งสัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง หรือซากของสัตว์ป่าดังกล่าว บทกำหนดโทษ มาตรา 47 ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกิน 4 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
- มาตรา 25 นำสัตว์ป่าคุ้มครองหรือซากของสัตว์ป่าคุ้มครองเคลื่อนที่ของผู้ได้รับอนุญาตค้าโดยไม่ได้รับอนุญาต บทกำหนดโทษ มาตรา 52 ปรับไม่เกิน 5,000 บาท

5. ความผิดตาม พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518

- มาตรา 47 ขัดขวางไม่อำนวยความสะดวก ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่การเข้าดำเนินการ ตาม มาตรา 23 และ มาตรา 27 พ.ร.บ.ฯ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

6. ความผิดตาม พระราชบัญญัติเลื่อยโซยนต์ พ.ศ.2545

- มาตรา 17 ฐานฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 4 วรรคหนึ่งหรือวรรคสี่ (การมี การผลิต การนำเข้าเลื่อยโซยนต์ผู้รับใบอนุญาตให้ผลิตเลื่อยโซยนต์ ผู้รับใบอนุญาตให้ผลิตเลื่อยโซยนต์ จัดทำบัญชีและหมายเลขตามกฎหมายกระทรวง)

- มาตรา 18 ฐานฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง หรือวรรคสี่ (เปลี่ยนแปลงให้มีกำลังเครื่องจักรกลเพิ่มขึ้น)

- มาตรา 19 ฐานฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 6 หรือมาตรา 8 (เปลี่ยนแปลงพื้นที่ให้มีหรือใช้เลื่อยโซยนต์หรือการนำออกไปใช้นอกพื้นที่แตกต่างจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาต

- มาตรา 20 ฐานฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 7 (ผู้มีเลื่อยโซยนต์ต้องมีใบอนุญาตหรือสำเนาแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทันที)

- มาตรา 21 ฐานฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 10 (ห้ามซ่อมแซมเลื่อยโซยนต์เป็นธุรกิจเพื่อสืบจ้างและซ่อมแซมได้เฉพาะเลื่อยฯ ที่ถูกต้อง

7. ความผิดตาม พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.2510

- มาตรา 43 ทำเหมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต บทกำหนดโทษ มาตรา 135 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- มาตรา 105 มีแร่ไว้ในความครอบครองแต่ละชนิดเกินกว่า สองกิโลกรัม ในเขตควบคุมแร่โดยไม่ได้รับอนุญาต บทกำหนดโทษ มาตรา 148 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 5 ปี หรือปรับสองเท่าถึงหกเท่าของมูลค่าแร่

- มาตรา 108 ขนแร่โดยไม่ได้รับอนุญาต บทกำหนดโทษ มาตรา 148 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 5 ปี หรือปรับสองเท่าถึงหกเท่าของมูลค่าแร่

8. ความผิดตาม พระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469

- มาตรา 27 นำหรือพาส่งของต้องห้ามต้องจำกัด เข้ามาในราชอาณาจักรโดยไม่ผ่านด่านศุลกากรเสียภาษี หรือให้ที่เก็บ หรือซ่อนสิ่งของนั้น ต้องระวางโทษปรับ สี่เท่าราคาของรวมอากร หรือจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

- มาตรา 27 ทวิ รับไว้ด้วยประการใดๆ ซึ่งสิ่งของต้องห้ามต้องจำกัด เข้ามาในราชอาณาจักร โดยไม่ผ่านด่านศุลกากรเสียภาษี ต้องระวางโทษปรับเป็นเงินสี่เท่า ราคาของรวมค่าอากรหรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

- มาตรา 99 ทำหรือจัดหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำ หรือย่น หรือจัดให้ผู้อื่นย่นซึ่งใบขนสินค้า ค่าแสดง ใบรับรอง ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นความเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน (แสดงเท็จ หรือสำแดงเท็จ)

9. ความผิดตาม พระราชบัญญัติที่มีทางอาญา อื่น ที่เกี่ยวข้อง

- ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 9 , มาตรา 108

- พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านไทย พ.ศ.2456

- ฯลฯ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นางกรภัทร์ คำรงค์ไทย
วุฒิการศึกษา	วท.บ. (วนศาสตร์) 2528 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศศ.บ. (เศรษฐศาสตร์) 2536 มหาวิทยาลัยรามคำแหง วท.ม. (การบริหารทรัพยากรป่าไม้) 2544 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ประวัติการรับราชการ	นักวิชาการป่าไม้ สำนักงานป่าไม้เขตสระบุรี / กองแผนงาน กปม. เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน กองแผนงาน กปม. เศรษฐกร สำนักวิชาการป่าไม้(กปม.) นักวิชาการป่าไม้ สำนักวิชาการป่าไม้ (กปม.-อส.) นักวิชาการป่าไม้ 8ว ศูนย์วนวัฒนวิจัย สท.จบอ.7 อส. นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ เศรษฐกิจป่าไม้ สวพ.กปม. ทำหน้าที่ผู้อำนวยการกลุ่มงานเศรษฐกิจป่าไม้ ผู้ตรวจราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช การช่วยปฏิบัติงานหน้าห้องฯ ผู้บริหารหน่วยงานเกี่ยวกับงานเอกสารและการประสานงาน (ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545-2552) สำนักอุทยานแห่งชาติ / สำนักส่งเสริมการปลูกป่า/ ห้องรองอธิบดีกรมป่าไม้ (นายดำรงค์ พิเดช) ห้องเลขานุการ รมว.ทส.(นายชญาสิน เทพาคำ) และ รมว.ทส. นายยงยุทธ ดิยะไพรัช ห้องรองอธิบดีกรมป่าไม้ (นายสมศักดิ์ เนติรังษีวัชร) ห้องรองอธิบดีกรมป่าไม้ (นายพนพล ศรีสุข) ห้องรองอธิบดีกรมป่าไม้ (นายวิชาญ ทวีชัย) และ อธิบดีกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (นายวิชาญ ทวีชัย)
ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน	ผู้ตรวจราชการ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช